



**ΜΕΛΕΤΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑΣ  
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ «ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ»  
ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ**



«Μελέτη Σκοπιμότητας για την  
ανάπτυξη πράσινων προϊόντων της  
Τράπεζας Πειραιώς», Αθήνα, 2008

 **ΤΡΑΠΕΖΑ  
ΠΕΙΡΑΙΩΣ**



**Ομάδα σύνταξης και επιμέλειας:**

Πριμικήρη Έλενα, Πατρώνος Πέτρος

**Ομάδα Εργασίας:**

**ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ**

επικοινωνία: [greenbanking@piraeusbank.gr](mailto:greenbanking@piraeusbank.gr)

**ΤΟΜΕΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ**

Στάικου Σοφία, Πρόεδρος Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς,  
Υπεύθυνη Τομέα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

**ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ**

Ζάβρας Βρασίδης, Υπεύθυνος Υπηρεσίας Περιβαλλοντικών Θεμάτων  
Δημόπουλος Δημήτρης, Υπεύθυνος Εκπαίδευσης και Επικοινωνίας Περιβαλλοντικών  
Θεμάτων

Ξενογιάννη Φωτεινή, Υπεύθυνη Διαχείρισης Λειτουργικών Περιβαλλοντικών  
Επιπτώσεων της Τράπεζας Πειραιώς

Πατρώνος Πέτρος, Νομικός Σύμβουλος σε Θέματα Περιβάλλοντος

Πριμικήρη Ελένη, Υπεύθυνη Διαχείρισης Επιχειρηματικών Περιβαλλοντικών  
Επιπτώσεων της Τράπεζας Πειραιώς

Γκόβας Βασίλης, Υποστήριξη Υπηρεσίας Περιβαλλοντικών Θεμάτων

Χορμόβα Μαγδαληνή, Υποστήριξη Υπηρεσίας Περιβαλλοντικών Θεμάτων

Ψωμάς Στέλιος, Σύμβουλος της Τράπεζας Πειραιώς σε Περιβαλλοντικά Θέματα

**Δ/ΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ**

Πουλόπουλος Γιώργος, Βοηθός Γενικού Διευθυντή Διεύθυνσης Επιχειρηματικού  
Σχεδιασμού

Μαρινόπουλος Γιώργος, Αναπληρωτής Διευθυντής Διεύθυνσης Επιχειρηματικού  
Σχεδιασμού

**Δ/ΝΣΗ ΔΙΑΧ/ΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ & ΚΕΦΑΛ/ΚΗΣ ΔΙΑΧ/ΣΗΣ**

Deborah Howe, Manager Διεύθυνσης Διαχείρισης πιστωτικού Κινδύνου

**Δ/ΣΗ MARKETING**

Γιούργη Δήμητρα, Officer Διεύθυνσης Marketing

Copyright notice

All rights reserved. This report or part of it may be used only after the permission of PIRAEUS BANK and / or the European Commission (D.G. ENVIRONMENT).

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

|  |         |
|--|---------|
| 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ  | σελ. 4  |
| 2. Επισκόπηση υπαρχόντων «πράσινων» τραπεζικών προϊόντων | σελ. 10 |
| 3. Αξιολόγηση δυνητικών αγορών για «πράσινα» προϊόντα    | σελ. 21 |
| 4. ΠΗΓΕΣ   | σελ. 33 |

## 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σήμερα η ανάπτυξη των πράσινων αγορών διευρύνεται σημαντικά σε όλο τον κόσμο. Περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα, καθώς και η αειφόρος ανάπτυξη, αποκτούν όλο και περισσότερο ένα διακριτό ρόλο στις επιχειρήσεις και στους ιδιώτες. Η τάση αυτή επιβεβαιώνεται με περισσότερη έμφαση από το μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων οι οποίες χρησιμοποιούν περιβαλλοντικούς παράγοντες στα επενδυτικά τους κριτήρια.

Οι απαιτήσεις των επιχειρηματιών, συνεργατών και μετόχων, διαφόρων εταιριών, ολοένα και περισσότερο αφορούν τη βελτίωση του ανταγωνιστικού τους πλεονεκτήματος, την οικονομική τους άνοδο με ταυτόχρονη όμως διατήρηση της κοινωνικής και περιβαλλοντικής ευθύνης. Αυτό αποτελεί και τη βασικότερη πρόκληση των ημερών μας.

Οι διευθύνσεις επιχειρηματικού σχεδιασμού των εταιριών, έχουν αντιληφθεί την αξία αυτών των απαιτήσεων και στην προσπάθειά τους να δράσουν προληπτικά και να προλάβουν την τάση αυτή της αγοράς, δημιουργούν καινοτόμες περιβαλλοντικές λύσεις. Αυτό έχει οδηγήσει σε μία διαφορετική, νέα, θέση απέναντι στα ζητήματα της αειφορίας. Όμως το βασικότερο στοιχείο είναι πως τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα αποκτούν διαφορετική ταυτότητα, και από ρίσκο με πρόσθετο κόστος για μία εταιρία, μετατρέπονται σε επενδυτικές ευκαιρίες προσδίδοντας προστιθέμενη αξία τόσο στην ίδια την εταιρία όσο και στους μετόχους της. Η αξία αυτή, πέραν του οικονομικού οφέλους έχει άμεση σχέση και με την φήμη της Τράπεζας. Σήμερα, στα πλαίσια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης η περιβαλλοντική πολιτική αποκτά έναν αναγκαίο ρόλο στον επιχειρηματικό σχεδιασμό.

Προϊόντα όπως δάνεια για εξοικονόμηση ενέργειας, πράσινες πιστωτικές κάρτες, δάνεια για Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιου είδους ευκαιριών και εμφανίζονται στις μέρες μας με την ορολογία **Πράσινα Τραπεζικά Προϊόντα**. Έχει λοιπόν ιδιαίτερο ενδιαφέρον να δει κανείς πώς αυτά υιοθετούνται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθώς αυτά στηρίζουν και προωθούν τις πράσινες επενδύσεις.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μία έρευνα πάνω στα πράσινα τραπεζικά προϊόντα, και πώς αυτά έχουν υιοθετηθεί από διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στον κόσμο. Στη συνέχεια ακολουθεί αξιολόγηση της αγοράς στην Ελλάδα, των σχετικών Ευρωπαϊκών Οδηγιών και της εθνικής νομοθεσίας που στηρίζουν τη δημιουργία αυτών των προϊόντων.

## 2. Επισκόπηση υπαρχόντων “ πράσινων” τραπεζικών προϊόντων

Τα πράσινα προϊόντα και οι υπηρεσίες συμβάλλουν στη δημιουργία αποδοτικών και μεγάλου εύρους λύσεων για μία αγορά που ανταποκρίνεται στα περιβαλλοντικά προβλήματα, στις νέες νομοθεσίες και οδηγίες και στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Θεωρούνται δηλαδή εκείνα τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που δίνουν τη δυνατότητα στον πελάτη να επιλέξει μία καθαρή λύση για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που αφορούν την τραπεζική του δραστηριότητα. Μπορεί η μείωση αυτή να προέλθει είτε από ειδικά σχεδιασμένες στρατηγικές, είτε από τη δημιουργία περιβαλλοντικού οφέλους που λειτουργεί προσθετικά στο περιβαλλοντικό ισοζύγιο.

Τα βασικά ζητήματα που καλείται να λάβει υπόψη κάποιος ο οποίος έχει σαν στόχο την ανάπτυξη πράσινων τραπεζικών προϊόντων αφορούν:

1. Τα υπάρχοντα πράσινα προϊόντα που προσφέρονται σήμερα από τα διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στον κόσμο
2. Τις τάσεις της αγοράς για την ανάπτυξη και προώθηση πράσινων προϊόντων
3. Τις οδηγίες και τη νομοθεσία που υποστηρίζει την ανάπτυξη πράσινων προϊόντων
4. Τη σημερινή ανάγκη για τα πράσινα προϊόντα και το πώς αυτή θα διαμορφωθεί μελλοντικά
5. Τις καλές πρακτικές και την εμπειρία που αποκτάται κατά την ανάπτυξη τέτοιων προϊόντων
6. Τα βασικά στοιχεία που χρειάζεται να γνωρίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε σχέση με την ανάπτυξη και το marketing των προϊόντων αυτών

Και τα έξι αυτά σημεία είναι πολύ σημαντικό να αναλυθούν σε βάθος, προκειμένου να μπορεί κανείς να έχει μία ολοκληρωμένη εικόνα για το τι συμβαίνει γύρω από τα πράσινα τραπεζικά προϊόντα. Το πρώτο ερώτημα απαντάται σε αυτό το κεφάλαιο αμέσως παρακάτω. Το ερωτήματα 2, 3 και 4 εξετάζονται στο επόμενο κεφάλαιο (Αξιολόγηση δυνητικών αγορών για τα «πράσινα» προϊόντα). Στο τελευταίο κεφάλαιο (Πρόγραμμα ανάπτυξης «πράσινων» προϊόντων στην Τράπεζα Πειραιώς) καλύπτονται τα ερωτήματα 5 και 6.

Προτού ξεκινήσει η ανάλυση στα πράσινα τραπεζικά προϊόντα που υπάρχουν ανά τον κόσμο, είναι σημαντικό να παρουσιαστούν οι βασικές τους κατηγορίες, οι οποίες δεν σχετίζονται μονάχα με τα τραπεζικά προϊόντα (δάνεια) αλλά και με άλλες μορφές. Αυτές είναι:

1. Προϊόντα με σκοπό την προώθηση μεγάλης κλίμακας περιβαλλοντικής προστασίας (π.χ. στην αγοραπωλησία ρύπων, δάνεια Α.Π.Ε. κ.λπ.)
2. Προϊόντα βελτιστοποίησης, με σκοπό την προώθηση πράσινων επενδύσεων (π.χ. δημιουργία χαρτοφυλακίου πράσινων πελατών, δάνεια για την αγορά περιβαλλοντικών αυτοκινήτων, δάνεια για εξοικονόμηση ενέργειας, κ.λπ.).
3. Περιβαλλοντικοί χρηματιστηριακοί δείκτες και δείκτες αειφορίας, που έχουν σαν στόχο την αξιολόγηση εταιριών για την περιβαλλοντική και κοινωνική τους συμπεριφορά. Αυτοί οι δείκτες επιτρέπουν στους επενδυτές να λάβουν υπόψη περιβαλλοντικά κριτήρια στις επιχειρηματικές τους επιλογές.
4. Τεχνικές μάρκετινγκ για την προώθηση περιβαλλοντικών επιτευγμάτων και κυρίως για την ενθάρρυνση άλλων να ακολουθήσουν το ίδιο παράδειγμα (δηλ. συμβουλευτική στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας, πληροφορίες για

εξοικονόμηση ενέργειας, τρόπος εφαρμογής ενός συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης, συμβουλευτική προς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις).

5. Συνεργασίες κοινωνικού ή/και περιβαλλοντικού χαρακτήρα με τρίτους -δημόσιες αρχές, κοινωνικούς φορείς κ.λπ.- με στόχο την από κοινού υλοποίηση πολιτικών ή έργων σχετικών με τη διατήρηση της φύσης ή την αποδοτική χρήση της ενέργειας.

Με βάση τις κατηγορίες αυτές και το είδος του πελάτη (ιδιώτης-επιχείρηση), διαφορετικά τμήματα μέσα σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αναπτύσσουν τέτοιου είδους προϊόντα προκειμένου αυτά να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες του πελάτη. Προκειμένου να διερευνήσει κανείς τη δυνατότητα δημιουργίας τέτοιων προϊόντων κρίνεται σκόπιμο να εξεταστεί καταρχάς η διεθνής αγορά στα πράσινα προϊόντα. Πραγματοποιήθηκε λοιπόν έρευνα προκειμένου να καθοριστεί τι υπάρχει σε αυτή την περιοχή και πώς λειτουργεί. Με βάση την έρευνα αυτή, τα υπάρχοντα προϊόντα βασίζονται στη λιανική τραπεζική, την επενδυτική τραπεζική και την τραπεζική μεγάλων επενδύσεων. Πιο συγκεκριμένα:

#### **A. ΛΙΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ**

Τα πράσινα προϊόντα της λιανικής τραπεζικής που έχουν αναπτυχθεί μέχρι σήμερα, απευθύνονται σε ιδιώτες, εταιρείες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Περιλαμβάνουν δάνεια, πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, ταξιδιωτικές επιταγές, εντολές πληρωμών, διαχείριση προσωπικών λογαριασμών και ασφάλιση. Πιο συγκεκριμένα υπάρχουν:

##### **1. Στεγαστικά δάνεια**

Γενικά, τα «πράσινα» στεγαστικά δάνεια προσφέρουν μικρότερα επιτόκια από τα συμβατικά για πελάτες που θέλουν να αποκτήσουν ή να επενδύσουν σε ενεργειακά αποδοτικές οικίες, συσκευές καλύτερης ενεργειακής κατανάλωσης, ανακαινίσεις κτηρίων με στόχο την καλύτερη περιβαλλοντική συμπεριφορά τους και τέλος χρήση ΑΠΕ σε οικίες. Σε μερικές χώρες, κίνητρα δημιουργούνται από τις κυβερνητικές δράσεις που προωθούν την εφαρμογή της οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης στον κτηριακό τομέα (2002/91) και επομένως τα δάνεια αυτά ανταποκρίνονται στις δράσεις αυτές.

Επιπλέον, υπάρχουν περιπτώσεις όπου σε όλα τα σχετικά δάνεια που προσφέρει ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, παρέχει και την ενεργειακή ταυτότητα του κτηρίου, χωρίς επιπλέον χρέωση. Εν συνεχεία, για κάθε χρόνο που ο πελάτης διατηρεί το δάνειο αυτό, η τράπεζα πληρώνει ένα πρόγραμμα αντιστάθμισης (offsetting) προκειμένου να εξισορροπήσει το ένα πέμπτο από τους ρύπους που προκαλούν τα νοικοκυριά.

Υπάρχουν και χώρες όπου δίδονται ευνοϊκοί όροι τόσο για νέα όσο και για παλαιά σπίτια. Σε αυτή την περίπτωση δίδεται μία έκπτωση το χρόνο στο επιτόκιο και δεν υπάρχει κόστος εξυπηρέτησης για την δόση κάθε μήνα. Πρόσφατα, εμφανίζονται περιπτώσεις όπου το δάνειο αυτό συνδέεται με έργα αντιστάθμισης, και ο κάθε πελάτης που συμμετέχει στο πρόγραμμα αυτό λαμβάνει ένα πιστοποιητικό αντιστάθμισης ρύπων (Green Carbon Offset Certificate). Με αυτό τον τρόπο ο συμμετέχων αναγνωρίζει και του αναγνωρίζονται τα περιβαλλοντικά οφέλη με την επιλογή που έκανε για το πράσινο δάνειο. Για να πετύχει αυτό, θα πρέπει οι όροι του δανείου να μην είναι περιοριστικοί, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ευρέως.

##### **2. Δάνεια Επαγγελματικής Στέγης**

Τα δάνεια αυτά προορίζονται για πελάτες που αναζητούν την ενεργειακή αποδοτικότητα κτηρίων επαγγελματικής στέγης. Πιο συγκεκριμένα, αφορά τα παραδοσιακά κτήρια με

χαμηλότερη κατανάλωση ενέργειας (περίπου 15-20%), καθώς και τη μείωση των απορριμμάτων και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προκαλούν. Συμβάλλουν έτσι στη μείωση των λειτουργικών εξόδων, τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης και την επιμήκυνση της διάρκειας ζωής. Σε κάποιες χώρες η αποπληρωμή του δανείου γίνεται μέσω της εξοικονόμησης ενέργειας που επιτυγχάνεται.

Υπάρχουν και περιπτώσεις που η απόκτηση εμπειρίας αποτελεί βασικό σημείο στην εφαρμογή του προϊόντος, ενώ τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα χρησιμοποιούν για ενίσχυση της φήμης τους. Όσο μεγαλύτερα έργα χρηματοδοτούν τόσο μεγαλύτερη και καλύτερη η φήμη.

### 3. Καταναλωτικό cash collateral

Αφορά καταναλωτικά δάνεια με χαμηλότερο επιτόκιο για εγκατάσταση τεχνολογιών ΑΠΕ. Για τα δάνεια αυτά, οι τράπεζες συνεργάζονται με εταιρίες που διαθέτουν τον εξοπλισμό αλλά και με περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις. Η εκταμίευση αυτών των δανείων γίνεται εφάπαξ, ενώ η αποπληρωμή εξαρτάται από τις εκάστοτε νομοθεσίες.

### 4. Δάνειο για αγορά αυτοκινήτου ή φορτηγού ή στόλου αυτοκινήτων

Δάνεια με χαμηλότερα επιτόκια για την αγορά αυτοκινήτων ή φορτηγών ή στόλου που εκπέμπουν λιγότερα αέρια θερμοκηπίου. Προσφέρονται κυρίως στις αγορές της Αυστραλίας και της Ευρώπης. Σε ορισμένες χώρες υπάρχει πρόγραμμα διαβάθμισης αερίων που εκλύονται από όλους τους τύπους αυτοκινήτων και αναλόγως κινείται και το ποσοστό επιτοκίου. Αυτό έχει δώσει μέχρι και 45% άνοδο στα δάνεια αυτοκινήτων.

Στη Ευρώπη κυρίως, υπάρχουν χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία προσφέρουν δάνεια για αυτοκίνητα τα οποία τα συνδέουν με εκπαιδευτικές υπηρεσίες και προγράμματα αντιστάθμισης ρύπων (carbon offsetting). Για παράδειγμα, με κάθε τέτοιο δάνειο δίνονται και οδηγίες για καλύτερη οδήγηση, με αποτέλεσμα χαμηλότερη κατανάλωση.

Ειδικά δάνεια υπάρχουν επίσης για τα υβριδικά αυτοκίνητα. Στην προκειμένη περίπτωση, τα δάνεια αυτά που πρωτοβγήκαν το 2005 ήταν μεν πετυχημένα σαν προϊόντα, αλλά δεν έκαναν μεγάλες πωλήσεις, καθώς τα μοντέλα υβριδικών αυτοκινήτων που προσφέρονταν εκείνη την εποχή δεν ήταν πολλά. Για αυτό και αργότερα συμπεριέλαβαν και άλλες καθαρές τεχνολογίες.

Τέλος, όσον αφορά τα δάνεια για τεχνολογίες μείωσης κατανάλωσης καυσίμων από στόλους αυτοκινήτων και φορτηγών, υπάρχουν τράπεζες που συνεργάζονται με κρατικούς φορείς προκειμένου να προωθήσουν τέτοιες τεχνολογίες. Με αυτό τον τρόπο εξοικονομούνται καύσιμα, και επομένως και χρήματα. Ο στόχος είναι η μείωση των ρύπων που προκαλούνται από αυτά και που επιβαρύνουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

### 5. Πιστωτικές και Χρεωστικές Κάρτες

Σε πολλές τράπεζες στον κόσμο δίδονται κάρτες που συνδέονται με περιβαλλοντικές δραστηριότητες. Οι «πράσινες» πιστωτικές κάρτες που προσφέρονται από τις μεγαλύτερες εταιρείες, ουσιαστικά, προσφέρουν δωρεές σε Μ.Κ.Ο. με βάση το ποσοστό πόντων κάθε αγοράς, μεταφοράς υπολοίπου και ανάληψης που κάνει ο χρήστης της κάρτας. Στα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα γίνεται όλο και πιο δημοφιλές το προϊόν που προσφέρει αντιστάθμιση του οικολογικού αποτυπώματος που δημιουργεί ο χρήστης της κάρτας με τις δραστηριότητές του. Αυτό το πρόγραμμα μπορεί να εφαρμοστεί με μικρό

κόστος για τον ιδιώτη, με πολύ ικανοποιητικά αποτελέσματα. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου παρέχεται έκπτωση και χαμηλό επιτόκιο για «πράσινες» αγορές.

#### 6. Προσωπικοί λογαριασμοί

Σε αυτή την περίπτωση, μερικοί λογαριασμοί συνδέονται με ετήσιες «πράσινες» δωρεές. Πιο συγκεκριμένα, στην Αυστραλία υπάρχουν λογαριασμοί που έχουν ανοικτεί για την υποστήριξη αγροτών που εφαρμόζουν πρακτικές αειφόρου γεωργίας. Με αυτό τον τρόπο η τράπεζα δίνει χορηγίες με βάση τον μέσο όρο υπολοίπων στους συγκεκριμένους λογαριασμούς πελατών.

Σε άλλες περιπτώσεις, καταθετικοί λογαριασμοί συνδέονται με δάνεια για την ενίσχυση τοπικών εταιριών που προσφέρουν συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας. Στόχος των λογαριασμών αυτών είναι να μειώσουν τα απορρίμματά τους οι εκάστοτε εταιρίες, καθώς και τη ρύπανση του περιβάλλοντος που προκαλούν, όπως και να συμβάλλουν στην εξοικονόμηση φυσικών πόρων.

Τέλος υπάρχουν περιπτώσεις όπου προωθούνται περιβαλλοντικές δωρεές βασισμένες στην προσωπική διαχείριση του λογαριασμού. Σε αυτή την περίπτωση τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεσμεύονται να δωρίσουν ένα ποσό σε Μ.Κ.Ο. για κάθε πελάτη ο οποίος αποφασίζει να κάνει τις συναλλαγές του με την Τράπεζα ηλεκτρονικά και να σταματήσει την έντυπη ενημέρωση των λογαριασμών του.

#### 7. «Πράσινες» πωλήσεις και προϊόντα μετακινήσεων

Σε αυτή την κατηγορία, τα διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, δεσμεύονται να δωρίσουν ένα συγκεκριμένο ποσό για κάθε πελάτη που έρχεται στην τράπεζα και παίρνει δάνειο, ή ανοίγει λογαριασμό, ή παίρνει συνάλλαγμα ή ακόμη και πιστωτικές κάρτες.

Επιπλέον, υπάρχουν τράπεζες που ενθαρρύνουν την αντιστάθμιση εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα που σχετίζεται με αεροπορικές μετακινήσεις. Σε συνεργασία λοιπόν με οργανισμούς αντιστάθμισης, έφτιαξαν ιστοσελίδες που υποστηρίζουν το συγκεκριμένο προϊόν, όπου το κεφάλαιο που συλλέγεται χρησιμοποιείται για επενδύσεις σε εξοικονόμηση ενέργειας, σε δασική αποκατάσταση, και σε έργα ΑΠΕ σε αναπτυσσόμενες περιοχές.

#### 8. Άλλα προϊόντα και υπηρεσίες

Άλλα προϊόντα, ευρέως διαδεδομένα στην Ευρωπαϊκή αγορά, κυρίως αφορούν τη μίσθωση (Leasing) τεχνολογίας φιλικής προς το περιβάλλον, ή τεχνολογίας ΑΠΕ σε προνομιακά επιτόκια.

Επιπλέον, υπάρχουν αρκετές τράπεζες που εξετάζουν το ενδεχόμενο της παροχής μικρών δανείων σε ιδιώτες και ΜΜΕ, στους οποίους οι αιτήσεις δανείων απορρίπτονται παραδοσιακά, με στόχο την χρηματοδότηση μικρών περιβαλλοντικών έργων, όπως μικρών ηλιακών εγκαταστάσεων. Σε πολλές περιπτώσεις, τέτοιου είδους δάνεια προωθούνται πολύ στις αναπτυσσόμενες χώρες.

### ***B. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ***

Πολλές τράπεζες στον κόσμο παρέχουν προϊόντα και υπηρεσίες σε μεγάλες επιχειρήσεις, ιδρύματα, κυβερνήσεις και άλλες δημόσιες οντότητες, με περίπλοκες οικονομικές απαιτήσεις. Έτσι, στο θέμα των πράσινων τραπεζικών προϊόντων εμφανίζεται ένα μεγάλο φάσμα επιλογών ανάλογα με την εκάστοτε Διεύθυνση.



## 1. Project Finance

Η Διεύθυνση αυτή, ασχολείται κυρίως με δάνεια για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων υποδομής, όπως τηλεπικοινωνίες, πετροχημικά και πρώτες ύλες. Σήμερα, μερικές τράπεζες μετρούν τους ρύπους στην ατμόσφαιρα από επενδύσεις κυρίως στον τομέα της Ενέργειας. Ενθαρρύνουν τη χρήση εναλλακτικών πηγών ενέργειας με την ποσοτικοποίηση του κόστους που προκύπτει λόγω των ρύπων, ένα ποσό αρκετά μεγάλο σε αυτόν τον τομέα.

Σε άλλες περιπτώσεις τράπεζες έχουν αναπτύξει τμήματα παροχής υπηρεσιών, ή ομάδες, οι οποίες ασχολούνται με μεγάλης κλίμακας έργα ΑΠΕ. Τα έργα αυτά είτε αφορούν πελάτες της τράπεζας, είτε αφορούν έργα της ίδιας της τράπεζας.

Επιπλέον, εμφανίζονται πράσινα προϊόντα τα οποία προορίζονται για επενδύσεις σε βιοκαύσιμα. Στόχος είναι η δημιουργία ενός ευέλικτου προϊόντος, το οποίο ανταποκρίνεται στις ανάγκες του κάθε πελάτη. Εκτός από τα βιοκαύσιμα, υπάρχουν χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που προσφέρουν, επίσης, χρηματοδότηση επενδύσεων αιολικής ενέργειας.

## 2. Τιτλοποίηση

Μεγάλης κλίμακας υποδομές χρηματοδοτούνται με εγγύηση την τιτλοποίησή τους στις περιπτώσεις που αυτές συνδέονται με το περιβάλλον, δηλαδή όταν πρόκειται για περιβαλλοντικές υποδομές και έργα. Μέσω της εξασφάλισης αυτής, οι τράπεζες αγοράζουν καινούρια ομόλογα σε εγγυημένη τιμή που πωλούνται έπειτα σε θεσμικούς επενδυτές. Έτσι, με βάση αυτό το σχήμα, ένα πρώτο τέτοιο προϊόν εμφανίστηκε, το οποίο έδωσε τη δυνατότητα ανάπτυξης ενός ομολόγου σχετικού με τα δάση. Το ομόλογο αυτό είναι μακροπρόθεσμο, κάτι που ανταποκρίνεται και στο μακροπρόθεσμο σχεδιασμό των επενδυτών. Στο τέλος του έργου, ένα κεφάλαιο θα έχει μαζευτεί και θα δημιουργηθεί Εταιρία Ειδικού Σκοπού που θα χρησιμοποιήσει το εν λόγω κεφάλαιο για τη δημιουργία υποδομής και αγορά γης και εξοπλισμού. Οι χρηματορροές από το έργο θα χρησιμοποιηθούν για την εξασφάλιση κερδών των ομολόγων. Ένα αντίστοιχο προϊόν δημιουργήθηκε σε άλλη τράπεζα το οποίο αφορούσε ομόλογα για αντιμετώπιση καταστροφών. Σε αυτή την περίπτωση ο στόχος ήταν η βοήθεια ασφαλιστών προκειμένου να χρηματοδοτήσουν το ρίσκο των καταστροφών.

Σε άλλες περιπτώσεις, οι τράπεζες εξετάζουν τη δυνατότητα για τη δημιουργία ομολόγων από τιτλοποίηση εκατοντάδων υποθηκείσεων που χρησιμοποιούνται ως εγγυήσεις. Τα κτήρια τα οποία θα τιτλοποιηθούν θα πρέπει να πληρούν ορισμένες ενεργειακές και περιβαλλοντικές απαιτήσεις. Τα συγκεκριμένα ομόλογα θα αποτιμηθούν σε υψηλότερη τιμή από τα παραδοσιακά, λόγω της περιβαλλοντικής τους διάστασης.

Τέλος, υπάρχουν πράσινα προϊόντα τα οποία σχετίζονται με τη δημιουργία ομολόγων ή την παροχή δανείων μέσω μερικών πιστωτικών εγγυήσεων, τιτλοποιήσεων και διευκολύνσεων κατανομής ρίσκου. Ο στόχος σε αυτή την περίπτωση είναι η δημιουργία ενός ομολόγου για παράδειγμα από δήμους, οι οποίοι στην προσπάθειά τους να χρηματοδοτήσουν έργα χρησιμοποιούν πόρους που διαφοροποιούνται στην προέλευση και παρέχουν εγγυήσεις οι οποίες ανεβάζουν το επίπεδο κατάταξής τους σε τέτοιο βαθμό που να προσελκύουν θεσμικούς επενδυτές. Τέτοια έργα αφορούν για παράδειγμα τη δασοκομία, την αλιεία και την ύδρευση μέσω μίας αειφόρου προσέγγισης.

## 3. Venture Capital (επιχειρηματικό κεφάλαιο) και Private Equity

Σε αυτή την κατηγορία προϊόντων, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα περιβαλλοντικά ζητήματα όταν χρηματοδοτούνται εταιρίες μέσω της κεφαλαιαγοράς. Συγκεκριμένα οι τράπεζες

μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό και επικερδή ρόλο μαζί με δημόσιες εγγραφές (IPO's) για την προμήθεια «καθαρότερης» ενέργειας, την ανάπτυξη αγοράς ρύπων, και τη στήριξη εταιρειών που εμπορεύονται περιβαλλοντικά προϊόντα και υπηρεσίες.

Τέτοια δάνεια αφορούν την χρηματοδότηση κεφαλαίου κίνησης για επενδύσεις με περιβαλλοντική συνείδηση, πριν καν οι εταιρίες αποκτήσουν δημόσια εγγραφή. Έτσι τα πράσινα αυτά προϊόντα προσφέρουν την υποστήριξη ανοικτής δημόσιας προσφοράς εταιρειών περιβαλλοντικού χαρακτήρα και ανάπτυξης αγοράς ρύπων.

Επιπλέον υπάρχουν προϊόντα τα οποία δίνουν τη δυνατότητα χρηματοδότησης επενδύσεων της ίδιας της τράπεζας σε ΑΠΕ, αειφόρο δασοκομία, έργα εξοικονόμησης νερού, καθαρές τεχνολογίες, εξοικονόμηση ενέργειας και αγορά ρύπων. Σκοπός των συγκεκριμένων προϊόντων είναι η δημιουργία ενός μετοχικού κεφαλαίου σε έργα άμβλυσης περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

#### 4. Δείκτες

Μερικές τράπεζες προσφέρουν στους επενδυτές χρηματοδοτικές δυνατότητες που συνδυάζονται με συνεχώς αναπτυσσόμενους δείκτες, οι οποίοι εναλλάσσονται όσο μελλοντικοί περιβαλλοντικοί κίνδυνοι και ευκαιρίες αναδύονται. Η δημιουργία δεικτών που αποτελούνται από εταιρίες οι οποίες ασχολούνται με την αντιμετώπιση της υπερθέρμανσης του πλανήτη και με το περιβάλλον αποτελεί μία νέα σκέψη για πράσινο προϊόν. Στόχος είναι η δημιουργία μιας πράσινης αγοράς. Επιπλέον, δημιουργούνται δυνατότητες για ένα εταιρικό ομόλογο ευνοϊκό για τις περιβαλλοντικά υπεύθυνες εταιρίες.

#### 5. Προϊόντα και Υπηρεσίες της αγοράς ρύπων

Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες της αγοραπωλησίας ρύπων είναι προκαθορισμένα από το πλαίσιο που έχει οριστεί από την Ε.Ε.. Αυτό οφείλεται στην εκκίνηση του σχεδίου της για εμπορία ρύπων (EU Emissions Trading Scheme- EU ETS) τον Ιανουάριο το 2005. Πρόκειται για ένα σχέδιο που έθεσε περιορισμούς στις εκπομπές ρύπων σε 12.000 ευρωπαϊκές εταιρίες και μερικές θυγατρικές στις Η.Π.Α. Ειδικά για την Ελλάδα, έθεσε 150 εταιρίες σε αυτόν τον περιορισμό. Οι περιορισμοί οδήγησαν στη δημιουργία καινούριων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών που σχετίζονται με τις κλιματικές αλλαγές. Στη Βόρειο Αμερική, λίγες τράπεζες έχουν ενεργοποιηθεί στην αγορά ρύπων. Παρόλα αυτά οι ενδείξεις είναι πως ένας αριθμός τραπεζικών ιδρυμάτων της Β. Αμερικής σκοπεύουν στην επιδίωξη των προϊόντων και των υπηρεσιών της αγοράς ρύπων όπως ανταλλαγή προϊόντων, τεχνικές μείωσης ρίσκου και χρηματομεσίτες για τις αγορές δικαιωμάτων των αερίων του θερμοκηπίου. Στην Ευρώπη, το πλαίσιο λειτουργίας αυτών των προϊόντων και υπηρεσιών είναι πιο συγκεκριμένο και ανταποκρίνεται στα έργα CDM και JI.

Πέρα από αυτά, έχουν ήδη δημιουργηθεί και γραφεία αγοραπωλησίας ρύπων μέσα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ουσιαστικά πρόκειται για την προσθήκη, στα ήδη υπάρχοντα εμπορεύσιμα προϊόντα (ενέργεια, φυσικό αέριο κ.λπ.) ενός νέου, αυτού των ρύπων. Το προϊόν απαρτίζεται κατ' ουσίαν από δύο κατηγορίες υπηρεσιών. Η πρώτη αφορά αυτή του μεσάζοντα-μεσίτη (broker) με επιβάρυνση ενός μικρού ποσού για την παροχή υπηρεσίας, ενώ η δεύτερη αφορά αυτή του υπολογισμού και διαχείρισης κινδύνου λόγω των ρύπων με επιβάρυνση στον πελάτη ενός περιθωρίου.

#### 6. Άλλα προϊόντα και υπηρεσίες

Ευρύ φάσμα προϊόντων τα οποία προκύπτουν από την ανάγκη μείωσης ρίσκου λόγω των κλιματικών αλλαγών προσφέρονται σήμερα από μεγάλες τράπεζες. Σε αυτή την κατηγορία

προϊόντων ανήκουν και εκείνα που προβαίνουν σε εκτίμηση του ρίσκου μείωσης του ανέμου και αφορούν επενδύσεις σε αιολικά πάρκα. Σχετίζονται κατά πολύ μεγάλο βαθμό με το ασφαλιστικό πακέτο που προσφέρεται στον πελάτη.

Εγγυητικά συμβόλαια για περίπτωση καταστροφής είναι μία επίσης συνηθισμένη πρακτική που παρουσιάζεται σήμερα στην παγκόσμια τραπεζική αγορά. Ουσιαστικά πρόκειται για προϊόντα τα οποία παρέχουν στον πελάτη τη δυνατότητα απώλειας εσόδων εφόσον ένας δείκτης καταστροφής φτάσει σε συγκεκριμένο σημείο. Και αυτό το προϊόν παρέχεται σε συνεργασία με τις ασφαλιστικές εταιρίες.

Τέλος υπάρχουν προϊόντα που παρέχονται σε συνδυασμό με μεσιτικές αγοραπωλησίες, τα οποία δίνουν τη δυνατότητα για ενεργειακά αποδοτικά κτήρια. Αυτό το χαρακτηριστικό το εισάγουν μέσα στην αγορά του ακινήτου, παρουσιάζουν δε μια περιβαλλοντική ανάπτυξη στο χαρτοφυλάκιο τους. Ουσιαστικά πρόκειται για συμβουλευτικές υπηρεσίες, κατά τις οποίες γίνεται εκτίμηση του περιβαλλοντικού ρίσκου, για όλες τις αγοραπωλησίες των μεσιτικών γραφείων. Αυτό αποσκοπεί στη χρηματοδότηση για την ανάπτυξη αστικών και εμπορικών περιοχών που είναι εγκαταλελειμμένες και περιοχών με ακατοίκητα ή μερικώς ακατοίκητα κτήρια.

### C. ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ

Πέρα από την Λιανική Τραπεζική και Επενδυτική Τραπεζική και Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων, υπάρχουν και προϊόντα που αφορούν τις ασφαλιστικές εταιρίες. Ουσιαστικά παρέχονται ασφάλειες αυτοκινήτων, ακινήτων, επιχειρήσεων και ασφάλειες ρύπων. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για προϊόντα τα οποία συσχετίζουν τα παραδοσιακά προϊόντα τους με κάποια περιβαλλοντική διάσταση.

Έτσι για παράδειγμα, προσφέρεται ασφαλιστικό πακέτο, στο οποίο, ανάλογα με τα χιλιόμετρα που διανύει ένας πελάτης, διαμορφώνεται και το ασφάλιστρό του. Έτσι, του δημιουργεί ένα οικονομικό κίνητρο να οδηγεί λιγότερο. Υπάρχουν περιπτώσεις που κάτι τέτοιο γίνεται εφικτό με τη βοήθεια ειδικών συστημάτων και τεχνολογιών, σύμφωνα με τις οποίες καθορίζονται η διάρκεια, τα χιλιόμετρα και η συχνότητα διαδρομών.

Σε άλλες περιπτώσεις παρέχονται προϊόντα τα οποία ασφαλίζουν τις επενδύσεις πελατών σε περιβαλλοντικές δράσεις (π.χ. εφαρμογή εξοικονόμησης ενέργειας, νερού κ.λπ.). Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η αποδοτικότητα της επένδυσης. Σε άλλες περιπτώσεις παρέχεται η δυνατότητα για αντιστάθμιση ρύπων από τη χρήση του σπιτιού και του αυτοκινήτου του συγκεκριμένου νοικοκυριού, με στόχο τη δημιουργία κτηρίων με μηδενικούς ρύπους (carbon neutral). Τέλος υπάρχουν και προϊόντα τα οποία δίνουν τη δυνατότητα ειδικού πακέτου ασφάλισης για μικρομεσαίες εταιρίες που έχουν μεγαλύτερο περιβαλλοντικό ρίσκο.

Τέλος, υπάρχουν ασφαλιστικά πακέτα τα οποία καλύπτουν την αστάθεια που επικρατεί στην τιμή του ρύπου και το ρίσκο που αφορά την αγοραπωλησία τους. Επιπλέον, αυτά τα προϊόντα αφορούν και την κάλυψη ρίσκου σε σχέση με τις υποχρεώσεις εταιριών και χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση με βάση το Πρωτόκολλο του Κυότο. Τέλος, παρέχονται ασφαλιστικά πράσινα προϊόντα για την κάλυψη εξοπλισμού ΑΠΕ όπως, για παράδειγμα, φωτοβολταϊκών πάρκων, ανεμογεννητριών κ.λπ.

### D. ΠΙΝΑΚΕΣ

Στους Πίνακες 1 και 2 γίνεται μία παρουσίαση πράσινων τραπεζικών προϊόντων, όπως αυτά έχουν αναπτυχθεί σε τράπεζες ανά τον κόσμο. Αφορά και στους δύο προαναφερθέντες κλάδους, τη λιανική τραπεζική και επενδυτική τραπεζική και τραπεζική μεγάλων

επιχειρήσεων. Επιπλέον, ο Πίνακας 3 παρουσιάζει τα πράσινα τραπεζικά προϊόντα που παρέχονται από τις ελληνικές τράπεζες σήμερα.

Πίνακας 1: Παρουσίαση Πράσινων Τραπεζικών Προϊόντων για τη Λιανική Τραπεζική

| Προϊόν   | Βασικά στοιχεία και αποτελέσματα/προοπτικές  | Οργανισμός                     | Πεδίο εφαρμογής           |
|--|--|--------------------------------|---------------------------|
| Στεγαστικό Δάνειο                              | Κυβερνητική πρωτοβουλία πράσινων δανείων. Μείωση 1% του επιτοκίου για δάνεια που τηρούν περιβαλλοντικά κριτήρια  | Ολλανδικές Τράπεζες            | Ευρώπη                    |
|  | Προσφέρει δωρεάν αξιολόγηση ενέργειας οικίας και αντισταθμίζει (offset) τις εκπομπές άνθρακα για κάθε χρόνο που διαρκεί το δάνειο. Σύντομα θα διαθέτει περισσότερες παροχές στο χαρτοφυλάκιο της.  | CFS                            | Ευρώπη (Ηνωμένο Βασίλειο) |
|  | Τα πράσινα δάνεια έχουν ανακοινωθεί μόνο από αυτές τις τράπεζες, μερικές από τις οποίες είναι και οι μεγαλύτερες στη χώρα στην έκδοση δανείων.   | Abbey, HBOS, Halifax και άλλες | Ευρώπη (Ηνωμένο Βασίλειο) |
|  | Δάνειο Generation Green. Ισχύει τόσο για καινούργια όσο και για παλιά σπίτια, τα χαμηλά επιτόκια βοηθούν αυτούς που έχουν ήδη δάνειο. Όλα τα έργα πρέπει να ξεπερνούν τις κρατικές προδιαγραφές.   | Bendigo Bank                   | Αυστραλία                 |
|  | Δάνειο προσανατολισμένο στην «πράσινη» ενέργεια. Προσφέρει κίνητρα για ιδιοκτήτες σπιτιών να χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Το σχέδιο προσανατολίζεται στην αειφόρο συμπεριφορά του πελάτη παρά στην υποδομή της οικίας.   | Δεν εφαρμόζεται                | Δεν Εφαρμόζεται           |
|  | Το δάνειο MyCommunityMortgage και το δάνειο πρωτοβουλίας έξυπνης μετακίνησης. Προσφέρεται για να βοηθήσει τους δανειολήπτες να αγοράσουν ενεργειακά αποδοτικά κτήρια και να χρησιμοποιούν μέσα μαζικής μεταφοράς. Τα προϊόντα διαθέτουν πληθώρα επιλογών και ευέλικτους όρους.   | Fannie Mae(Citigroup)          | Η.Π.Α.                    |
|  | Η CMHC για το Premium της ασφάλειας των στεγαστικών δανείων προσφέρει 10% έκπτωση και παρατεταμένο δανεισμό μέχρι και 35 χρόνια (εξαρτάται από την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη) για την αγορά ενεργειακά αποδοτικών σπιτιών ή επισκευές ενεργειακής απόδοσης σε αυτά.  | CMHC (CIBC BMO)                | Καναδάς                   |
| Στεγαστικό Δάνειο για Εμπόρους                 | Πράσινα δάνεια για καινούργια συγκροτήματα κατοικιών. Ο εργολάβος αποπληρώνει με μέσα που διαφορετικά θα είχαν δοθεί ως λειτουργικά έξοδα από την χρήση συμβατικού εξοπλισμού και υλικών. Τα κτήρια πρέπει να επιδεικνύουν 25% ενεργειακή μείωση σε σχέση με τα αντίστοιχα συμβατικά.  | Taf/Tridel                     | Καναδάς                   |
|  | Παρέχει δάνεια για κτήρια και χρηματοδοτεί επικυρωμένα με LEED εμπορικά κτήρια. Οι εργολάβοι δεν χρειάζεται να πληρώσουν αρχική δόση για πράσινα εμπορικά κτήρια εξαιτίας χαρακτηριστικών όπως: χαμηλότερα λειτουργικά κόστη και μεγαλύτερη αποδοτικότητα.   | Wells Fargo                    | Η.Π.Α.                    |
|  | Παρέχει έκπτωση 1/8 στο 1% δανείων που δίνονται για πράσινες επενδύσεις για εμπορικά κτήρια ή συγκροτήματα κατοικιών.  | NRB                            | Η.Π.Α.                    |
| Καταναλωτικό με εξασφαλίσεις                   | Χρηματοδότηση One Step Solar. Διάρκει 25 χρόνια, όσο και η εγγύηση του φωτοβολταϊκού.  | NRB                            | Η.Π.Α.                    |
|  | Πρόγραμμα πράσινων καταναλωτικών δανείων. Απευθύνεται σε πελάτες που χρησιμοποιούν προϊόντα της γραμμής Visa Access Credit, και η τράπεζα από τα κέρδη της θα κάνει δωρεές σε ΜΚΟ  | Bank of America                | Η.Π.Α.                    |
|  | Η τράπεζα υπέγραψε συμφωνία με την Sharp για να μπορούν οι πελάτες να έχουν εύκολη πρόσβαση και διευκολύνσεις στις επιλογές χρηματοδότησης για να αγοράσουν και να εγκαταστήσουν φωτοβολταϊκά οικιακής χρήσης. Βοηθά τους χρήστες να αποκτήσουν καταναλωτικό με εξασφαλίσεις ή πίστωση παρά να λάβουν γενικό δάνειο ή να χρησιμοποιήσουν τις αποταμιεύσεις τους. | Citigroup                      | Η.Π.Α.                    |
| Δάνειο για αγορά αυτοκινήτου                   | Clean Air Auto Loan με ευνοϊκούς όρους για υβριδικά. Το προϊόν πρόσφατα αναβαθμίστηκε για να συμπεριλάβει όλα τα οχήματα με χαμηλές εκπομπές ρύπων.  | VanCity                        | Καναδάς                   |
|  | Προϊόν goGreen δάνειο αυτοκινήτου έχει καταφέρει να αναγνωριστεί ως ένα από τα πιο επιτυχημένα πράσινα προϊόντα. Από την παρουσίασή του, τα δάνεια αυτοκινήτου της τράπεζας αυξήθηκαν κατά 45%!  | Mecu                           | Αυστραλία                 |
| Δάνειο για αγορά στόλου αυτοκινήτων ή φορτηγών | Δάνεια express διοίκησης εταιριών με γρήγορες διαδικασίες αποδοχής, καθόλου εγγυήσεις και ευέλικτους όρους, προσφέρονται σε εταιρίες φορτηγών για να χρηματοδοτήσουν τεχνολογίες αποδοτικότητας καυσίμων. Βοηθά στην αγορά Εργαλείων SmartWay Upgrade Kits που ενισχύουν την αποδοτικότητα των καυσίμων κατά 15%.  | Bank of America                | Η.Π.Α.                    |
| Πιστωτικές Κάρτες                              | Affinity Cards. Η τράπεζα συνεργάζεται με περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις που αποδέχονται μελλοντικά δικαιώματα για την χρήση του ονόματος και λογότυπου. Το ετήσιο ποσοστιαίο επιτόκιο είναι 15%-22% με πολλά από αυτά να έχουν ετήσια τέλη.   | Various                        | Διάφορος                  |
|  | Η GreenCard Visa είναι η πρώτη κάρτα που προσέφερε Πρόγραμμα αντιστάθμισης ρύπων. Σύντομα τέτοιες κάρτες θα είναι διαθέσιμες σε Γερμανία και στις Σκανδιναβικές χώρες. Προσπάθειες γίνονται και για την είσοδό του προϊόντος στις Η.Π.Α. εντός του 2007-8.   | Rabobank                       | Ευρώπη                    |

|            |  |                      |                   |
|------------|--|----------------------|-------------------|
|            | H BarclayBreathe Card προσφέρει εκπτώσεις και χαμηλά επιτόκια δανεισμού σε χρήστες που κάνουν πράσινες αγορές. Το 50% των κερδών της κάρτας θα δοθεί σε παγκόσμια προγράμματα μείωσης ρύπων.   | Tendris Holding B.V. | Ευρώπη (Ολλανδία) |
|            | Climate Credit Card. Η τράπεζα θα κάνει δωρεές στο WWF. Το ποσό που θα δοθεί εξαρτάται από την ενεργειακή ένταση του προϊόντος που αγοράστηκε με την κάρτα.  | Barclays             | Ηνωμένο Βασίλειο  |
|            | Οι ιδιοκτήτες καρτών μπορούν να δωρίσουν πόντους που έχουν κερδίσει μέσω του VisaWorldPoints πρόγραμμα σε οργανώσεις που επενδύουν σε μείωση των αερίων θερμοκηπίου ή να τις εξαργυρώσουν για πράσινα προϊόντα.  | Bank of America      | Η.Π.Α.            |
|            | Η τράπεζα δωρίζει 1,25 λίρες Αγγλίας για κάθε 100 λίρες που ξοδεύονται από προσωπικές(Co-op debit and credit cards) ή επαγγελματικές(Co-op Business Visa) πιστωτικές κάρτες στην εκστρατεία της Customers Who Care.  | CFS                  | Ηνωμένο Βασίλειο  |
| Καταθέσεις | Landcare Term Deposit. Το πρώτο πράσινο προϊόν της Αυστραλίας. Για κάθε δολάριο που ξοδεύεται, η τράπεζα δανείζει ένα ανάλογο ποσό για να ενισχύσει αγροτικές πρακτικές αειφόρου ανάπτυξης.  | Westpac              | Αυστραλία         |
|            | EcoDeposits. Ασφαλισμένες καταθέσεις που στοχεύουν στο δανεισμό σε τοπικές, ενεργειακά αποδοτικές εταιρείες που επιδιώκουν τη μείωση των αποβλήτων/μόλυνσης ή στην εξοικονόμηση των φυσικών πόρων. EcoCash Checking Account επιτρέπει 5 δωρεάν βιβλιαράκια επιταγών το μήνα, με \$3 εισφορά το μήνα ανά επιταγή. Μέρος αυτού του ποσού διατίθεται στον οργανισμό The Climate Trust | Shorebank Pacific    | Η.Π.Α.            |
| Πωλήσεις   | Οι πελάτες μπορούν να αντισταθμίσουν τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα που προκαλούν λόγω αεροπορικών ταξιδιών. Η πρωτοβουλία βασίζεται στη συνεργασία της τράπεζας με την οργάνωση Climate Care   | Barclays, HSBC       | Ευρώπη            |

Πίνακας 2: Παρουσίαση Πράσινων Τραπεζικών Προϊόντων στην Επενδυτική Τραπεζική και Τραπεζική Μεγάλων Επιχειρήσεων

| Προϊόν                        | Βασικά στοιχεία και αποτελέσματα/προοπτικές  | Οργανισμός  | Πεδίο εφαρμογής  |
|-------------------------------|--|---|------------------|
| Project Finance               | Ειδικευμένα τμήματα υπηρεσιών που είναι αφοσιωμένα στη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση σχεδίων καθαρής ενέργειας (ΑΠΕ). Μερικές τράπεζες ειδικεύονται σε ένα είδος (η και περισσότερα είδη) ΑΠΕ και/ή προσφέρουν premium με κράτη όπου το θεσμικό πλαίσιο και η κυβερνητική πολιτική ενθαρρύνουν την εφαρμογή ΑΠΕ  | BNP Paribas (Wind), Rabobank, Barclays, Fortis, Standard Chartered Bank, WestLB (Biofuels and Wind) | Παγκόσμιο        |
|                               | Ηγήθηκε της προσπάθειας να μαζευτούν \$1,5 δις σε ίδια κεφάλαια για την αγορά αιολικής ενέργειας το 2006, με τα \$650 εκατομμύρια να προέρχονται από το δικό της χαρτοφυλάκιο. Το χαρτοφυλάκιο της εταιρείας τώρα ανέρχεται περίπου στο \$1 δις από επενδύσεις σε 26 αιολικά πάρκα από την έναρξή του το 2003. | JP Morgan   | Η.Π.Α.           |
|                               | Τεχνική χρηματοδότησης χαρτοφυλακίου. Συνδυάζει τη χρηματοδότηση χαρτοφυλακίου με έργα ΑΠΕ, με το ρίσκο κατασκευής που σχετίζεται με την ανάπτυξη του έργου.   | Dexia (Wind)  | Η.Π.Α.           |
|                               | Ηγέτης στο project financing στην αγορά ενέργειας από απορρίμματα που υποστηρίζεται από συμβόλαια με τους τοπικούς φορείς καθαριότητας, επιχειρηματική κάλυψη σε απορρίμματα εκτός συμφωνίας.  | Bank of Ireland   | Ευρώπη           |
| Μερική Εγγυητική Πίστωση      | Το Τραπεζικό Ίδρυμα παρέχει ομόλογο που εκδίδεται από Δήμο για να ενισχύσει οικονομικά περιβαλλοντικά έργα.  | IFC   | Παγκόσμιο        |
| Τιτλοποίηση                   | Ρύθμιση κατανομής ρίσκου για περιβαλλοντικά έργα. Το Τραπεζικό Ίδρυμα λειτουργεί ως εγγυητής (ή ως διαρθρωτικός επενδυτής) στο αρχικό στάδιο ανάληψης ρίσκου, επιτρέποντας στους πελάτες να εναποθέσουν το ρίσκο στις τράπεζες.  | IFC   | Παγκόσμιο        |
|                               | Σχέδιο οικολογικής τιτλοποίησης που θα δοκιμάσει την βιωσιμότητα της χρηματοδότησης «φυσικών κατασκευών» συνδυάζοντας την αειφόρο ανάπτυξη των πόρων με την δυνατότητα χρηματοδότησης με εξασφάλιση τιτλοποίησης επί του ενεργητικού.  | IFC και DFID  | Παγκόσμιο        |
|                               | Τα προϊόντα θα βαθμολογούνται υψηλότερα και θα αξίζουν περισσότερο σαν αποτέλεσμα των πλεονεκτημάτων χρήσης που σχετίζονται με τα «πράσινα» κτήρια.  | Δεν υπάρχει ακόμα φορέας  | Η.Π.Α.           |
| Ομόλογα                       | Δασικό ομόλογο σχεδιασμένο να χρηματοδοτήσει μεγάλης κλίμακας αναδάσωση στον Παναμά. Οι αντισταθμιστές εκδίδουν ένα ομόλογο το οποίο οι επενδυτές και οι συχνοί χρήστες της διώρυγας του Παναμά θα αγοράσουν.  | Διάφοροι  | Λατινική Αμερική |
|                               | Οικολογικά ομόλογα καταστροφής παρέχουν βοηθητικό κεφάλαιο για ρίσκο που αφορά περιβαλλοντική καταστροφή. Έχει πολύ μεγάλη μέση απόδοση, ενώ διαφοροποιεί το χαρτοφυλάκιο των επενδυτών και βελτιώνει τα βιομηχανικά αποθέματα.  | Bnp Paribas, Goldman Sachs, Lehman Brothers   | Παγκόσμιο        |
| Μίσθωση (Leasing) τεχνολογίας | Παρέχει φιλική προς το περιβάλλον τεχνολογία σε προνομιακές τιμές  | Deutsche Bank, ABN AMRO, Ing Group  | Ευρώπη           |

|                |   |  |                |
|----------------|---|--|----------------|
| Private equity | Επενδύσεις σε αιολικά, φωτοβολταϊκά και βιοκαύσιμα μέσω του προγράμματος εναλλακτικής επένδυσης σε αειφόρο ανάπτυξη   | Citigroup  | Η.Π.Α.         |
|                | Προσανατολισμένη στη διατήρηση των δασών και της βιοποικιλότητας. Παρέχει 100% χρηματοδότηση, με χαμηλότερο επιτόκιο στο δάνειο, σε μη κερδοσκοπικό οργανισμό για να αποκτήσει μια βιολογικά ευαίσθητη περιοχή και να ασκήσει σε αυτή αειφόρο διοίκηση και διαχείριση δασών.  | Bank of America  | Η.Π.Α.         |
| Δείκτες        | Σειρά από πράσινα προϊόντα σε πράσινες αγορές από ιδιώτες επενδυτές. Περιλαμβάνουν αγαθά όπως βιοκαύσιμα, δείκτες συνολικής επιστροφής χρημάτων για τα φωτοβολταϊκά, δείκτες καθαρής ανανεώσιμης ενέργειας και δείκτες συνολικής επιστροφής νερού (π.χ. Βοηθά τα ενδιαφερόμενα μέρη να επενδύσουν στο νερό σαν αγαθό)   | ABN AMRO, JPMorgan, Deutsche Bank  | Ευρώπη, Η.Π.Α. |
| Εμπορία Ρύπων  | Οι τράπεζες προσφέρουν equity, δάνεια, προπληρωμές και πληρωμές για να αποκτήσουν δικαιώματα ρύπων από έργα CDM και JI. Τα περισσότερα αποκτούν δικαιώματα ρύπων με σκοπό να εξυπηρετούν τις ανάγκες συμμόρφωσης των πελατών τους, να προμηθεύουν ένα προϊόν μεταπωλητικής αξίας στην τράπεζα και τέλος να αναπτύξουν προγράμματα δανεισμού στηριζόμενα στα δικαιώματα ρύπων και εκπομπές CO <sub>2</sub> . | Barclays Capital, HSBC, Fortis, ABN AMRO, BNP Paribas, JPMorgan, Goldman Sachs, Citigroup, Merrill Lynch, Morgan Stanley | Ευρώπη, Η.Π.Α. |

Πίνακας 2: Παρουσίαση Πράσινων Τραπεζικών Προϊόντων στην Ελλάδα

| Προϊόν         | Βασικά στοιχεία και αποτελέσματα/προοπτικές  | Οργανισμός                 |
|----------------|--|----------------------------|
| Καταναλωτικό   | Η Διεύθυνση Επαγγελματικής Πίστης έχει αναπτύξει και προσφέρει σε επαγγελματίες και επιχειρήσεις «πράσινα» προϊόντα, όπως δάνεια για αγορά περιβαλλοντικά φιλικού εξοπλισμού για τα στεγνοκαθαριστήρια, δάνεια για την απόκτηση νέων φιλικών προς το περιβάλλον ταξί και λεωφορείων, καθώς και δάνεια για εγκατάσταση εξοπλισμού φυσικού αερίου.   | EUROBANK                   |
|                | Δάνειο για αγορά και εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος, μέχρι €18.000, μακροχρόνια περίοδος αποπληρωμής μέχρι 15 χρόνια.  | HELLENIC BANK              |
|                | Δάνεια για αγορά και εγκατάσταση συστήματος για ηλιακή θέρμανση, δάνεια μέχρι €10.000, περίοδος αποπληρωμής μέχρι 5 χρόνια.  | HELLENIC BANK              |
|                | Εγκατάσταση αυτόνομων Φωτοβολταϊκών Συστημάτων, χωρίς σύνδεση με το δίκτυο της ΔΕΗ, αγορά και εγκατάσταση συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας (χρήση ή αλλαγή λέβητα, γεωθερμικού κλιματισμού κλπ.), αναμόρφωση του σπιτιού ή της εξοχικής κατοικίας (εφαρμογή θερμομόνωσης σε τοίχους και οροφή, αλλαγή κουφωμάτων κλπ.) Οι προνομιακοί όροι των Πράσινων Καταναλωτικών Προϊόντων είναι υψηλό όριο χρηματοδότησης, μεγάλη διάρκεια αποπληρωμής, δυνατότητα περιόδου χάριτος.   | ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ           |
| Κάρτες         | Η Τράπεζα έχει αναπτύξει μια σειρά πράσινων τραπεζικών προϊόντων, τα οποία στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος. Το 2006 εκδόθηκαν 12.359 νέες πιστωτικές κάρτες Visa WWF και έτσι ο συνολικός αριθμός τους ανήλθε σε 46.044 ενεργές πιστωτικές κάρτες. Μέσω της κάρτας αποδόθηκαν την ίδια χρονιά στο WWF Ελλάς €135.000, για την υποστήριξη του έργου του.   | EUROBANK                   |
| Επιχειρηματικό | Είναι δάνειο για τη χρηματοδότηση των επενδυτικών δαπανών (εγκαταστάσεων και εξοπλισμού) των επιχειρήσεων για φωτοβολταϊκά συστήματα μέχρι 150 κιλοβάτ (KW) που επιχορηγούνται μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου 3299/2004. Ποσοστό Χρηματοδότησεως: Το ανώτατο ποσοστό (χρηματοδοτήσεων) βάσει του χρηματοδοτικού σχήματος, όπως αυτό προσδιορίζεται από την έγκριση παραγωγής του στον Αναπτυξιακό Νόμο. Επιτόκιο: Ανταγωνιστικό κυμαινόμενο επιτόκιο με βάση το Euribor* μηνός / τριμήνου πλέον περιθωρίου προσαυξήσεως από 1,50% - 3,75%. Διάρκεια Δανείου: 10 έτη Περίοδος Χάριτος: Λήξη 3 μήνες μετά την ημερομηνία ολοκλήρωσεως της επένδυσης - όπως αυτή θα ορίζεται στην κάθε απόφαση παραγωγής - χωρίς κεφαλαιοποίηση των τόκων.   | ALPHA BANK                 |
|                | Το επιχειρηματικό πολυδάνειο της ΕΤΕ, απευθύνεται σε ιδιώτες ή επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών μέχρι €2.500.000 που θέλουν να επωφεληθούν από τα κίνητρα του Ν.3468/2006 και να υλοποιήσουν επενδύσεις στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκούς σταθμούς. Το δάνειο μπορεί να καλύπτει την αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού και ειδικότερα κάλυψη των δαπανών αγοράς, εγκατάστασης και σύνδεσης (με το δίκτυο της ΔΕΗ) του εξοπλισμού του σταθμού παραγωγής ενέργειας από φωτοβολταϊκά τόξα, καθώς και λοιπών δαπανών που σχετίζονται με την επένδυση, εγκατεστημένης ισχύος μέχρι 150 KW. Το ύψος του δανείου καθορίζεται από την απόφαση παραγωγής του επενδυτικού σχεδίου στον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 (όπως ισχύει σήμερα) ή σε Κοινοτικά προγράμματα. | ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ |

|   |  |                            |
|---|--|----------------------------|
|   | <p>Η χρηματοδότηση μπορεί να φθάσει μέχρι το 100% της δαπάνης εγκατάστασης, με επιτόκιο 6-7% (πλέον της εισφοράς του Ν. 128/75). Οι προϋποθέσεις για τη χρηματοδότηση είναι οι ενδιαφερόμενοι συνεταίροι να προσκομίζουν την άδεια εγκατάστασης (εφόσον η μονάδα είναι άνω των 150 kw), την απόφαση ένταξης στο επιδοτούμενο πρόγραμμα του Υπουργείου Ανάπτυξης και το συμβόλαιο πώλησης της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας στη ΔΕΗ.</p>   | ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ          |
|   | <p>Χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων για φωτοβολταϊκούς σταθμούς, είτε αυτά εντάσσονται σε αναπτυξιακά προγράμματα είτε καλύπτονται εξ ολοκλήρου από ίδια κεφάλαια και τραπεζικό δανεισμό. Επιτόκιο: Το ανταγωνιστικότερο επιτόκιο που προσφέρεται στην αγορά, με βάση το Euribor ή το Libor, για επενδύσεις σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ). Ποσοστό χρηματοδότησης: Ευέλικτο, ώστε σε συνάρτηση με την απόφαση υπαγωγής του επενδυτικού σχεδίου, να δίνει τη δυνατότητα θετικής απόδοσης στον επενδυτή από τα πρώτα χρόνια της επένδυσης. Διάρκεια χρηματοδότησης: Μέχρι 10 έτη. Εξασφαλίσεις: Εκχώρηση της σύμβασης αγοροπωλησίας ρεύματος με τον ΔΕΣΜΗΕ. ΜΟΝΟ με τις προσωπικές εγγυήσεις των φορέων της επιχείρησης.</p>   | ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ           |
|   | <p>Το κόστος της επένδυσης δύναται να επιχορηγηθεί σε ποσοστό 40% - 50% (ανάλογα με την περιοχή εγκατάστασης), με βάση τον Αναπτυξιακό νόμο 3299/2004. Δάνειο Τακτής Λήξης (τοκοχρεολυτικό ή χρεολυτικό), διάρκεια μέχρι δέκα (10) έτη, διάρκεια χάριτος έξι (6) μήνες (είναι ο προβλεπόμενος απαιτούμενος χρόνος ολοκλήρωσης του έργου και σύνδεσής του με το δίκτυο), τιμολόγηση Euribor + Spread 2,5% ή δίνεται η δυνατότητα τιμολόγησης με βάση το βασικό επιτόκιο ή με περίοδο σταθερού επιτοκίου.</p>  | ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ             |
| Επιχειρηματικό/<br>Κεφάλαιο Κίνησης<br>έναντι<br>Επιχορήγησης | <p>Η Εθνική παρέχει το πρόγραμμα "Κεφάλαιο Κίνησης έναντι Δημόσιας Επιχορήγησης" μέχρι το 100% της επιχορήγησης που καθορίζεται από την απόφαση υπαγωγής του επενδυτικού σχεδίου στον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 (όπως ισχύει σήμερα) ή σε Κοινωνικά Προγράμματα</p>   | ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ |
|   | <p>Εφόσον η επιχείρηση έχει υπαχθεί σε αναπτυξιακά προγράμματα, η Τράπεζα Πειραιώς προσφέρει χρηματοδότηση για την προεξόφληση της επιχορήγησης. Επιτόκιο: Το ανταγωνιστικότερο επιτόκιο που προσφέρεται στην αγορά, με βάση το Euribor ή το Libor, για επενδύσεις σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας(ΑΠΕ). Ποσοστό χρηματοδότησης: Μέχρι το 100% της εγκεκριμένης επιχορήγησης. Εξασφαλίσεις: Εκχώρηση της επιχορήγησης. ΜΟΝΟ με τις προσωπικές εγγυήσεις των φορέων της επιχείρησης.</p>   | ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ           |
| Επιχειρηματικό<br>Project Finance                             | <p>Η Διεύθυνση Project Finance &amp; Εργασιών Δημοσίου στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της προβαίνει σε αξιολόγηση επενδύσεων σε συστήματα ΑΠΕ υφιστάμενων και νέων πελατών on a project finance basis.</p>   | ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ           |
| Leasing   | <p>Στο πλαίσιο της νέας εκστρατείας παροχής ολοκληρωμένων "πράσινων" χρηματοοικονομικών προϊόντων για την προμήθεια, εγκατάσταση και λειτουργία φωτοβολταϊκών συστημάτων, η Πειραιώς Leasing προσφέρει για μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις τις παρακάτω χρηματοδοτήσεις επενδύσεων: Ποσοστό χρηματοδότησης: 100% της επένδυσης εξοπλισμού μέσω leasing. Διάρκεια: 3-5 έτη. Εξασφαλίσεις: Εκχώρηση σύμβασης αγοροπωλησίας ρεύματος με ΔΕΗ-ΔΕΣΜΗΕ. Λοιπές εξασφαλίσεις: Εξεταζόμενες ανά περίπτωση. Ασφαλιστική Κάλυψη: Υποχρεωτική ασφάλιση εξοπλισμού με δαπάνες της μισθώτριας. Management Fee: ανάλογα με το ύψος της επένδυσης.</p>   | ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ           |
| Ασφαλιστικό<br>Πακέτο   | <p>Η Τράπεζα Πειραιώς είναι ο μόνος χρηματοδοτικός οργανισμός που εξασφαλίζει ένα πλήρες πακέτο ασφάλισης των φωτοβολταϊκών συστημάτων. Η ασφαλιστική κάλυψη που προσφέρει, περιλαμβάνει οποιαδήποτε τυχαία και απρόβλεπτη φυσική/υλική απώλεια ή ζημία ή/και επακόλουθη Απώλεια Μικτών Εσόδων (εντός της Περιόδου Αποζημίωσης) λόγω Διακοπής παροχής ενέργειας προς τη ΔΕΗ ως αποτέλεσμα υλικών ζημιών που θα προκληθούν αν κάποιος από τους παρακάτω κινδύνους (που αναγράφονται στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο και από τους οποίους καλύπτονται αυτά) λάβει χώρα: Πυρκαγιά, Κεραυνό, Έκρηξη, Καταιγίδα, θύελλα, πλημμύρα, χαλάζι, χιόνι, πτώση αεροσκαφών, κλοπή διάρρηξης ή αναρρίχησης, σεισμό, τρομοκρατικές ενέργειες. Η απώλεια κερδών, ως συνέπεια αποζημίωσης υλικής ζημίας, δίδεται για περίοδο αποζημίωσης τριών (3) μηνών. Κόστος: Πέρα από τον πρωτοποριακό αυτό συνδυασμό καλύψεων που προσφέρει το πακέτο ασφάλισης, η Τράπεζα Πειραιώς εξασφάλισε και ανταγωνιστικό κόστος και απλοποιημένες διαδικασίες ασφάλισης για την προστασία των πελατών της.</p> | ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ           |

Ενώ λοιπόν η ιδέα ανάπτυξης πράσινων τραπεζικών προϊόντων είναι σχετικά νέα, εντούτοις πολλές τράπεζες στον κόσμο έχουν ήδη κάνει βήματα προς αυτή την κατεύθυνση.

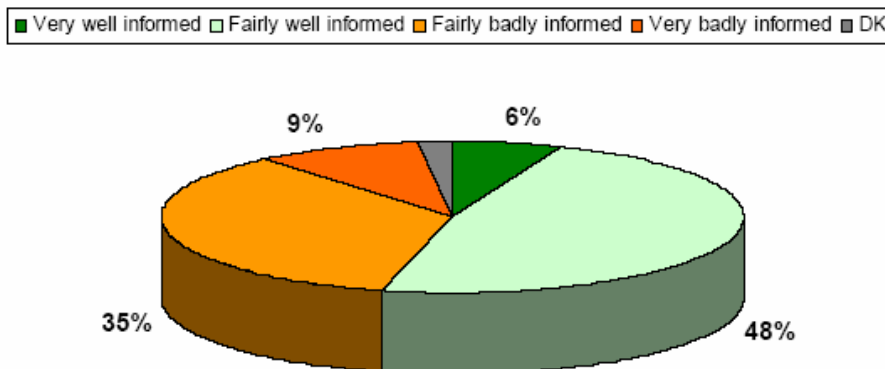
### 3. Αξιολόγηση δυνητικών αγορών για τα «πράσινα» τραπεζικά προϊόντα

Βασικό βήμα για την ανάπτυξη των πράσινων προϊόντων στην Ελλάδα αποτελεί η αξιολόγηση της αγοράς. Γενικά, τρεις μεγάλοι πυλώνες λειτουργούν ως κατευθυντήριες δυνάμεις στις τάσεις της αγοράς σήμερα και στην ανάγκη για ανάπτυξη και προώθηση των πράσινων προϊόντων και των πράσινων αγορών γενικότερα. Αυτοί είναι:

- Η γνώση του περιβαλλοντικού προβλήματος και η προβολή του θέματος από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ)
- Η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και η κοινή γνώμη
- Η περιβαλλοντική νομοθεσία

Η γνώση του περιβαλλοντικού προβλήματος είναι πλέον δεδομένη. Οι κλιματικές αλλαγές, το φαινόμενο του θερμοκηπίου, αποτελεί πολύ χαρακτηριστικό παγκόσμιο περιβαλλοντικό πρόβλημα της σημερινής εποχής. Δεν είναι το μόνο. Η εμπειρία έχει δείξει πως η προβολή τέτοιων θεμάτων μέσω των ΜΜΕ μπορεί να αλλάξει τη συμπεριφορά των ανθρώπων. Για παράδειγμα, το θέμα της υπερθέρμανσης του πλανήτη είναι ευρέως διαδεδομένο τόσο από τον τύπο όσο και από την τηλεόραση, με αποτέλεσμα να αποτελεί σήμερα ένα πρόβλημα ευρύτερα γνωστό, το οποίο συζητείται εκτός από την επιστημονική και ακαδημαϊκή κοινότητα και από τον απλό πολίτη.

Είναι γεγονός πως στην Ευρώπη υπάρχει γενικότερα γνώση για τα περιβαλλοντικά προβλήματα. Ήδη από το 2005, πάνω από το 50% των ευρωπαίων πολιτών υποστήριζε πως γνωρίζει τα θέματα αυτά. Το στοιχείο αυτό εμφανίζεται στην έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που διεξήχθη από την Eurobarometer το 2005, (εικόνα 1). Σήμερα η σχετική εικόνα είναι ακόμη πιο έντονη. Στην Ελλάδα συγκεκριμένα, πολλοί είναι οι πολίτες που δηλώνουν πως γνωρίζουν τα περιβαλλοντικά ζητήματα και τα παρακολουθούν. Σαν αποτέλεσμα, όλο και περισσότεροι καταναλωτές και επιχειρήσεις μετατοπίζουν το ενδιαφέρον τους σε πράξεις και συμπεριφορές φιλικές προς το περιβάλλον.

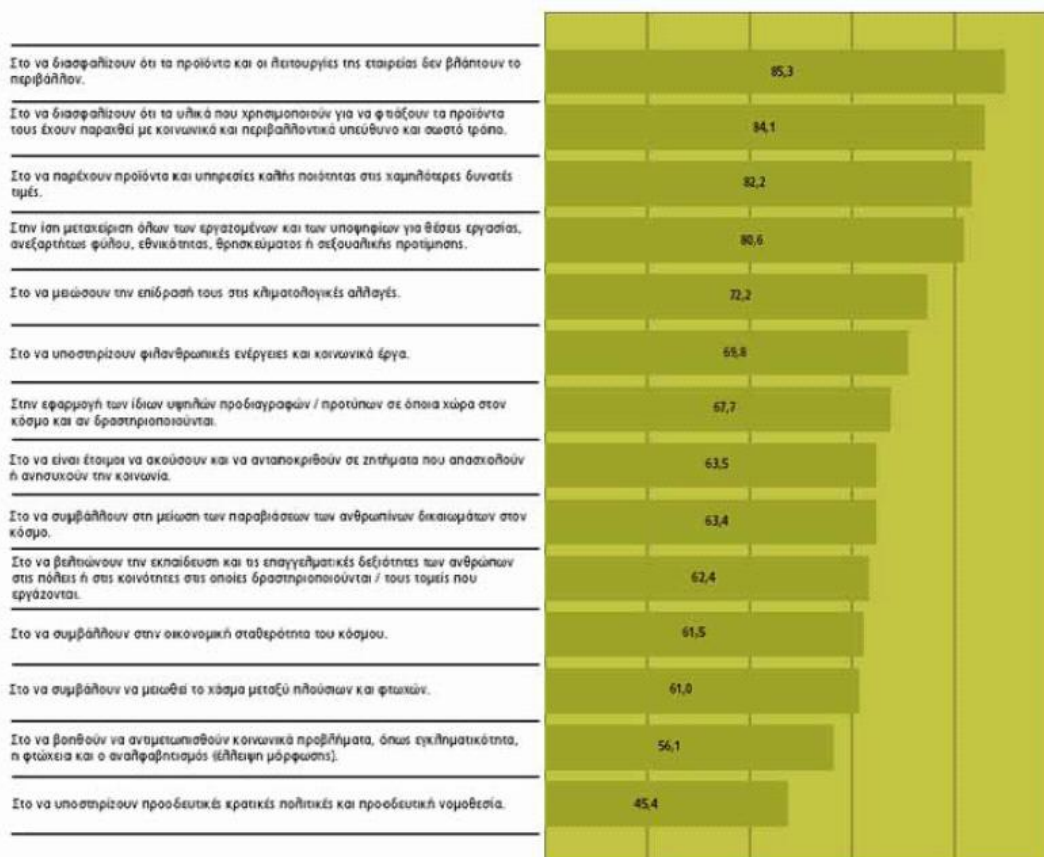


Εικόνα 1. Έρευνα Eurobarometer, 2005, της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε πολίτες της των 25 κρατών. Απαντήσεις στην ερώτηση: Γενικά, πόσο καλά πληροφορημένοι αισθάνεστε σχετικά με τα περιβαλλοντικά θέματα;

Ο δεύτερος πυλώνας που παίζει καθοριστικό παράγοντα στην ανάπτυξη πράσινων προϊόντων είναι η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση. Στην Ευρώπη, η μεγάλη περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και η κυβερνητική υποστήριξη αντανακλώνται στην ανάγκη για φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και υπηρεσίες. Η ευαισθητοποίηση αυτή εκφράζεται με διαφορετικούς τρόπους, είτε από ιδιώτες, είτε από εταιρίες. Η δεύτερη περίπτωση, αυτή της ευαισθητοποίησης των εταιριών, όταν μετατραπεί σε πράξη, έχει και τη μεγαλύτερη επίδραση στο περιβάλλον. Σήμερα στην Ελλάδα, παρατηρείται αύξηση στις



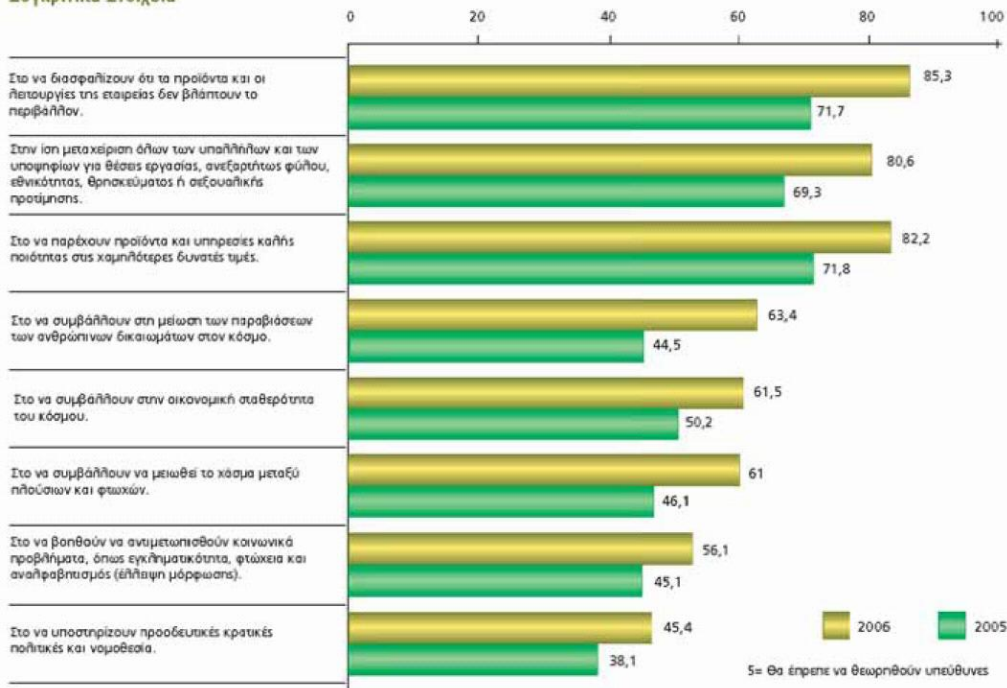
περιβαλλοντικές απαιτήσεις που αφορούν κυρίως την υπευθυνότητα μίας εταιρίας προκειμένου, διαμέσου της λειτουργίας της, εσωτερικής ή εξωτερικής, και των υλικών που χρησιμοποιεί για να κατασκευάσει τα προϊόντα της, να μην βλάπτει το περιβάλλον, (εικόνα 2.). Αυτό διαφαίνεται και με βάση μία έρευνα που διενήργησε η MRB για λογαριασμό του Ινστιτούτου Επικοινωνίας το 2006, στην οποία τα δύο θέματα που αφορούν το περιβάλλον έχουν ποσοστά 85.3% και 84.1% αντίστοιχα, τα μεγαλύτερα ποσοστά σε σχέση με άλλα θέματα.



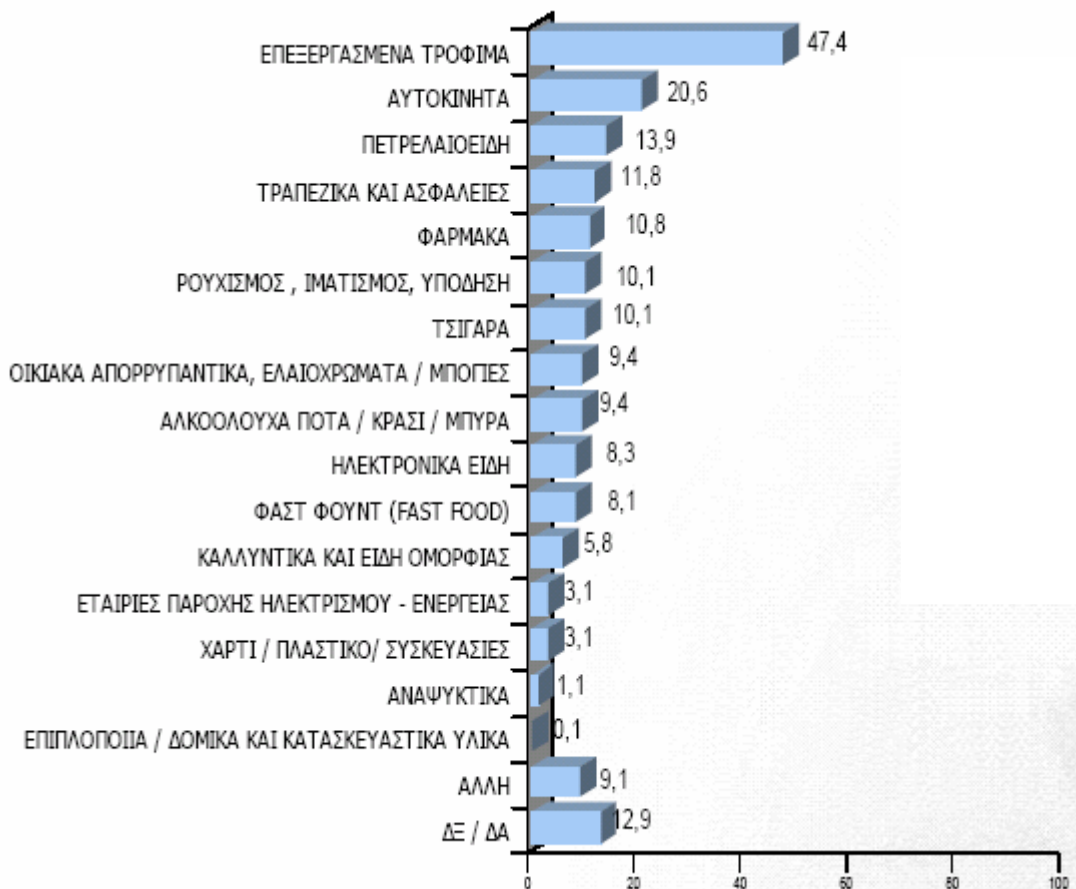
Εικόνα 2. Προσδοκίες πολιτών από τις εταιρίες, θέματα για τα οποία θα έπρεπε να θεωρούνται οι εταιρίες υπεύθυνες εκφρασμένες σε ποσοστά. Έρευνα MRB για λογαριασμό του Ινστιτούτου Επικοινωνίας, 2006.

Με βάση την ίδια έρευνα προκύπτουν συγκριτικά στοιχεία για το 2005 και 2006 πάνω στα θέματα για τα οποία ο κόσμος πιστεύει πως οι εταιρίες θα έπρεπε να θεωρούνται υπεύθυνες, Εικόνα 3. Παρατηρείται πως στα θέματα περιβάλλοντος υπάρχει αύξηση της τάξης του 19% για την περίπτωση της φίλο-περιβαλλοντικής λειτουργίας των εταιριών, ενώ αύξηση της τάξης του 16.3% για τη χρήση υλικών φιλικών προς το περιβάλλον. Τέλος, παρουσιάζονται οι κλάδοι των εταιριών αυτών που θα έπρεπε να γίνουν κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνες. Σε αυτό το ζήτημα φαίνεται καθαρά πως οι τράπεζες κατέχουν την τέταρτη θέση σε προτεραιότητα (Εικόνα 4), μία θέση αρκετά υψηλή. Με βάση αυτά τα στοιχεία είναι φανερό πως οι εταιρίες, αν ακόμη δεν έχουν ευαισθητοποιηθεί στον περιβαλλοντικό τομέα, πολύ σύντομα θα αναγκαστούν. Αυτό σημαίνει πως η αγορά είναι έτοιμη να υιοθετήσει πράσινα τραπεζικά προϊόντα, τα οποία θα βοηθήσουν τέτοιες εταιρίες προς αυτή την κατεύθυνση.

### Συγκριτικά Στοιχεία



Εικόνα 3. Συγκριτικά στοιχεία για το 2005 και 2006 πάνω στα θέματα για τα οποία ο κόσμος πιστεύει πως οι εταιρίες θα έπρεπε να θεωρούνται υπεύθυνες. Έρευνα MRB για λογαριασμό του Ινστιτούτου Επικοινωνίας, 2006.



Εικόνα 4. Κατηγορίες προϊόντων ή υπηρεσιών που θα έπρεπε να γίνουν περισσότερο κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνες. Έρευνα MRB για λογαριασμό του Ινστιτούτου Επικοινωνίας, 2006

Βέβαια η αγορά δεν καθορίζεται μόνο από την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και δεν λειτουργεί μόνο στο πλαίσιο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις όπου η πολιτεία η ίδια προσφέρει μέσω οδηγιών και νομοθεσίας κίνητρα που προωθούν τις πράσινες αγορές. Έτσι, μπορεί κανείς να πει πως οι περιβαλλοντικές οδηγίες και η νομοθεσία παίζουν καθοριστικό παράγοντα στη δημιουργία αγορών και ευκαιριών και μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην ενίσχυση της ζήτησης για πράσινα προϊόντα και υπηρεσίες για κάθε είδους επιχειρήσεις και ιδιώτες.

Η περιβαλλοντική νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει πλέον πάνω από 300 νομοθετικά κείμενα, που έχουν ως αντικείμενό τους τη ρύθμιση ενός πλήθους δραστηριοτήτων με πιθανές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Από αυτά τα κείμενα, τα περισσότερα είναι οδηγίες, που τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να ενσωματώνουν στις ένομες τάξεις τους. Σημειώνεται ότι πάνω από το 80% των εθνικών νομοθεσιών των κρατών μελών είναι πλέον κοινοτικής προέλευσης, είναι, με άλλα λόγια, κατά βάση, δίκαιο ενσωμάτωσης των κοινοτικών οδηγιών.

Το δίκαιο περιβάλλοντος της ΕΕ, εκτός από τις αναγκαίες προσαρμογές που απαιτεί από τις οικονομίες και τις υφιστάμενες δραστηριότητες των κρατών μελών, προσφέρει ταυτόχρονα και πολλές επενδυτικές ευκαιρίες για την (πραιτέρω) ανάπτυξη δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον, κυρίως μέσα από τους στόχους που θέτει για τη μείωση επιπτώσεων, ρύπων και εκπομπών. Η ανάπτυξη της «πράσινης» επιχειρηματικότητας οφείλει πολλά στο δίκαιο περιβάλλοντος, ενώ η πιο χαρακτηριστική ίσως ρύθμιση για τις περαιτέρω προοπτικές που διανοίγονται για την πράσινη τραπεζική είναι αυτή του άρθρου 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, όπου προβλέπεται η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων σε όλες τις τομεακές πολιτικές της ΕΕ.

Κατά συνέπεια, για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας έχουν υιοθετηθεί οι Οδηγίες 92/43 και 79/409, οι οποίες αφορούν την προστασία των οικοτόπων και ειδών. Στην Οδηγία 92/43 προβλέπεται η δημιουργία ενός Δικτύου προστατευόμενων περιοχών Natura 2000. Οι οδηγίες αυτές έχουν ήδη ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία, με τις ΚΥΑ 33318/1998 και 414985/1985 αντίστοιχα, καθώς και με τα άρθρα 15-17 του νόμου 2742/1999 (και των αντίστοιχων ρυθμίσεων στο νόμο 3044/2002). Με βάση τις εν λόγω ρυθμίσεις, το 20% περίπου της ελληνικής επικράτειας (χερσαία έκταση) υπάγεται πλέον σε καθεστώς προστασίας του Δικτύου Natura. Στην Ελλάδα, λόγω του προβλήματος με τον ελλιπή καθορισμό χρήσεων γης, πολλές εγκρίσεις περιβαλλοντικών όρων για δραστηριότητες στις εν λόγω περιοχές προσβάλλονται επιτυχώς στο Συμβούλιο της Επικρατείας, καθώς μάλιστα δεν έχει προχωρήσει σε ικανοποιητικό βαθμό η οριοθέτηση και ζωνοποίηση των εν λόγω περιοχών προστασίας. Κατά συνέπεια, κάθε ήπια και συμβατή με το καθεστώς προστασίας δραστηριότητα, που επιτρέπεται ρητά σε μία από τις καθοριζόμενες ζώνες προστασίας, απολαύει των προνομίων που συνοδεύουν εν γένει την «πράσινη επιχειρηματικότητα». Προϊόντα προερχόμενα από και υπηρεσίες προσφερόμενες σε περιοχές του Δικτύου Natura 2000 μπορούν να αποκτήσουν ειδικό σήμα προέλευσης και να έχουν προνομιακή αντιμετώπιση στις αγορές. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με αποφάσεις της ΕΕ, μέχρι το έτος 2010 πρέπει να μειωθεί ο ρυθμός απώλειας της βιοποικιλότητας. Επομένως, όποια οικονομική δραστηριότητα συμβάλλει στην επίτευξη του στόχου αυτού και στη δημιουργία συναφών αντισταθμισμάτων, είναι ευνόητο ότι κάποια στιγμή θα αποκτήσει προστιθέμενη αξία τόσο στις ευρωπαϊκές αγορές, όσο και στην ελληνική.

Για το πεδίο της βιομηχανικής δραστηριότητας σημαντικός είναι ο ρόλος που διαδραματίζει η Οδηγία 96/61 για την ολοκληρωμένη πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης. Η οδηγία

αυτή ενσωματώθηκε με το νόμο 3010/2002 και τις ΚΥΑ που έχουν εκδοθεί προς εκτέλεσή του. Η σχετική νομοθεσία προβλέπει την εφαρμογή «βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών» από τις ρυπαίνουσες βιομηχανίες, ως προϋπόθεση της αδειοδότησής τους. Υπό τον όρο της αυστηρής εφαρμογής της και του ελέγχου τήρησης των σχετικών όρων αδειοδότησης, η εν λόγω νομοθεσία θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντική άνοδο τον κλάδο των εφαρμογών περιβαλλοντικής τεχνολογίας και να ευνοήσει τα αντίστοιχα επενδυτικά-χρηματοδοτικά μέτρα για τον εκσυγχρονισμό του τεχνολογικού εξοπλισμού των βιομηχανικών μονάδων.

Ως προς το υδάτινο περιβάλλον, κεντρική θέση στο νομοθετικό οικοδόμημα της ΕΕ κατέχει η Οδηγία 2000/60 για την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των υδάτων και των λεκανών απορροής. Η εν λόγω οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το νόμο 3199/2003 και τα ΠΔ και τις ΚΥΑ που εκδόθηκαν σε εφαρμογή του. Σύμφωνα με την Οδηγία, μέχρι το έτος 2015 πρέπει να επιτευχθεί καλή κατάσταση σε όλα τα ύδατα της ΕΕ. Η καλή κατάσταση προσδιορίζεται με βάση βιολογικά ποιοτικά, υδρομορφολογικά και φυσικοχημικά στοιχεία. Προβλέπεται, μεταξύ άλλων, η διενέργεια οικονομικής ανάλυσης της χρήσης υδάτων και η ανάλυση του κόστους για τις υπηρεσίες ύδατος (κοστολόγηση-τιμολόγηση). Κάθε χρήση ύδατος θα πρέπει να προβλέπεται στο Σχέδιο Διαχείρισης που θα εκπονείται για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής (για κάθε υδατικό διαμέρισμα). Μέσω της εφαρμογής της εν λόγω νομοθεσίας αναμένεται σημαντική προώθηση των δραστηριοτήτων στον τομέα της εξοικονόμησης ύδατος, της τεχνολογίας μείωσης επιπτώσεων, των οικονομοτεχνικών μελετών και των συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Στον τομέα της ενέργειας, κεντρική είναι η σημασία της Οδηγίας 2001/77 για την προαγωγή του ηλεκτρισμού από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Η οδηγία αυτή ενσωματώθηκε πλήρως στην ελληνική έννομη τάξη με το νόμο 3468/2006. Μέχρι την υιοθέτηση του τελευταίου, η ηλεκτροπαραγωγή από ΑΠΕ ρυθμιζόταν από το νόμο 2773/1999, το νόμο 3175/2003 και άλλες διάσπαρτες διατάξεις που περιλαμβάνονταν στους νόμους 2244/1994 και 2941/2001. Προβλέπεται, ειδικότερα, ότι η συμμετοχή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, θα πρέπει να ανέλθει σε ποσοστό 20,1% μέχρι το 2010 και σε ποσοστό 29% μέχρι το 2020. Σε συνδυασμό με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Πρωτόκολλο του Κιότο, ευνοούνται προφανώς σημαντικά οι επενδυτικές πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ.

Όσον αφορά την κατανάλωση ενέργειας στα κτήρια, κρίσιμος είναι ο ρόλος της Οδηγίας 2002/91 για την ενεργειακή απόδοση κτηρίων, Οδηγία που ενσωματώθηκε πρόσφατα στην ελληνική έννομη τάξη, με το νόμο 3661/2008 για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης των κτηρίων. Πρέπει, όμως, σύντομα (σύμφωνα με το νόμο, εντός εξαμήνου) να θεσπισθεί και ο «Κανονισμός ενεργειακής απόδοσης των κτηρίων», με βάση τα οριζόμενα στον οποίο θα εκδίδεται και το πιστοποιητικό ενεργειακής απόδοσης του κτηρίου που θα συνοδεύει κάθε πράξη αγοραπωλησίας ή μίσθωσης ακινήτου. Στο άμεσο μέλλον πρέπει, επίσης, να συσταθεί το σώμα των ενεργειακών επιθεωρητών κτηρίων. Οι επιθεωρητές θα προβαίνουν σε συστάσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης. Υπό το πρίσμα ενός τέτοιου νομοθετικού πλαισίου είναι προφανές ότι η αγορά θα ενσωματώνει πλέον το ενεργειακό κόστος. Διανοίγονται, επομένως, αντίστοιχες επενδυτικές ευκαιρίες και προβλέπεται σημαντικός κύκλος εργασιών για όσους συμμετέχουν στην αγορά εξοικονόμησης ενέργειας.

Σημαντική ώθηση στα βιοκαύσιμα δίνει η Οδηγία 2003/30 για την προώθηση της χρήσης βιοκαυσίμων ή άλλων ανανεώσιμων καυσίμων για τις μεταφορές, η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το νόμο 3423/2005, που τροποποίησε αναλόγως το νόμο

3054/2002. Στόχος των ρυθμίσεων αυτών είναι, η σχετική χρήση βιοκαυσίμων να ανέλθει στο 5,75 % επί του συνόλου της βενζίνης και του πετρελαίου ντίζελ (προς χρήση στις μεταφορές), που διατίθενται στις αγορές των κρατών μελών, μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2010, ενώ μεσοπρόθεσμος στόχος είναι, τα βιοκαύσιμα να αποκτήσουν μερίδιο αγοράς της τάξης του 10% μέχρι το 2020. Αναμένεται, κατά συνέπεια, σημαντική αύξηση του κύκλου εργασιών των εταιριών που δραστηριοποιούνται στο χώρο των βιοκαυσίμων και της βιομάζας.

Με την Οδηγία 2003/54 για τη ρύθμιση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, την περαιτέρω απελευθέρωση και την αντικατάσταση της οδηγίας 96/92, δίδεται επίσης σημαντική ώθηση στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ. Οι δύο οδηγίες έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με σειρά διατάξεων: το νόμο 2773/1999, διατάξεις των νόμων 2837/2000, 2491/2001 και 3175/2003 καθώς και με το νόμο 3426/2005 που εναρμονίζει πλέον την εθνική νομοθεσία με την οδηγία 2003/54. Με τις εν λόγω ρυθμίσεις ενισχύεται σημαντικά ο ρόλος του ΔΕΣΜΗΕ, ενώ από 1.7.2007 αναγνωρίζεται πλέον δικαίωμα επιλογής προμηθευτή για όλους τους καταναλωτές. Αναμένεται, επομένως, περαιτέρω αύξηση του κύκλου εργασιών για εταιρίες παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, ειδικά αυτής που παράγεται από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (λόγω της συνάφειας με άλλες οδηγίες της ΕΕ για το περιβάλλον και την ενέργεια και των δεσμεύσεων του Πρωτοκόλλου του Κιότο).

Ειδικά για την εφαρμογή των δεσμεύσεων του Πρωτοκόλλου του Κιότο, κεντρικός είναι ο ρόλος των Οδηγιών 2003/87 και 2004/101 για την «εμπορία των ρύπων» και τους μηχανισμούς έργων του Πρωτοκόλλου του Κιότο, την «από κοινού εφαρμογή» και τον «μηχανισμό καθαρής ανάπτυξης». Οι εν λόγω Οδηγίες έχουν ενσωματωθεί με τις Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις 54409/2632/2004 και 9267/468/2007 αντίστοιχα. Στο πλαίσιο εφαρμογής ιδίως «του μηχανισμού καθαρής ανάπτυξης» και της «από κοινού εφαρμογής» διανοίγεται μεγάλο πεδίο επενδυτικής δραστηριότητας, με επίκεντρο τον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και αντίστοιχα έργα σε αναπτυσσόμενες ιδίως χώρες. Σημειώνεται ότι η γκάμα των σχετικών έργων ΑΠΕ είναι μεγάλη και ξεκινά από απλή αντικατάσταση λαμπτήρων σε δημόσια κτήρια για να φθάσει σε μεγάλα τεχνικά έργα εξοικονόμησης ενέργειας. Επενδυτικές ευκαιρίες προσφέρει και η «εμπορία των ρύπων», με τα αντίστοιχα χρηματιστήρια που ήδη λειτουργούν στην Ευρώπη. Σημειώνεται ότι στόχος της ΕΕ είναι να μειωθούν κατά 8% συνολικά οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το έτος 2012, σε σχέση με το έτος βάσης 1990. Για την Ελλάδα, η αντίστοιχη υποχρέωση αφορά τον περιορισμό στην αύξηση των εκπομπών, που δεν πρέπει να υπερβεί το έτος 2012 το 25% σε σχέση με τις εκπομπές του έτους βάσης (1990). Για το έτος 2020, η ΕΕ στοχεύει να επιτύχει μείωση εκπομπών της τάξης του 20% ή και 30% ακόμη, εφόσον υπάρξει, βέβαια, αντίστοιχη δέσμευση και από άλλες χώρες που έχουν σημαντική συμβολή στο φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Για την προώθηση της ανακύκλωσης, ιδιαίτερη είναι η σημασία της Οδηγίας 2004/12 για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας, τροποποιητική της οδηγίας 94/62, η οποία έχει ήδη ενσωματωθεί με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 9268/469/2007. Προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011 το αργότερο, πρέπει να επιτευχθούν οι ακόλουθοι ελάχιστοι στόχοι ανακύκλωσης για υλικά που περιέχονται σε απόβλητα συσκευασίας: 60% κατά βάρος για το γυαλί, 60% κατά βάρος για το χαρτί και χαρτόνι, 50% κατά βάρος για τα μέταλλα, 22,5% κατά βάρος για τα πλαστικά, λαμβάνοντας αποκλειστικά υπόψη υλικά που ανακυκλώνονται εκ νέου σε πλαστικά, 15% κατά βάρος για το ξύλο.

Αναμένεται, κατά συνέπεια, σημαντική αύξηση του κύκλου εργασιών των εταιριών που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της ανακύκλωσης.

Για τις πράσινες προμήθειες, καταλυτικό ρόλο παίζει η Οδηγία 2004/18 για το συντονισμό των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, η οποία ενσωματώθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 60/2007. Υπάρχει και σχετική σημαντική νομολογία του ΔΕΚ, που έχει ληφθεί υπόψη κατά τη σύνταξη της οδηγίας, και αφορά τη δυνατότητα συμπερίληψης περιβαλλοντικών κριτηρίων κατά τη διαδικασία των δημοσίων προμηθειών. Ολόκληρος ο κλάδος της «πράσινης οικονομίας» αναμένεται να ενισχυθεί σημαντικά από τις εν λόγω ρυθμίσεις, καθώς οι δημόσιες προμήθειες συνιστούν σημαντικό μέρος, περίπου το 16%, του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της ΕΕ.

Στον τομέα της περιβαλλοντικής αποκατάστασης ειδική μνεία πρέπει να γίνει στην Οδηγία 2004/35 για την περιβαλλοντική ευθύνη, όσον αφορά την πρόληψη και αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας, η οποία δεν έχει όμως ενσωματωθεί ακόμη στην ελληνική έννομη τάξη, αν και έχει εκπευστεί η προθεσμία εναρμόνισης. Πρέπει, επομένως, σύντομα να υιοθετηθεί πράξη εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας με τις απαιτήσεις της οδηγίας. Προβλέπεται, ειδικότερα, η λήψη μέτρων πρόληψης και αποκατάστασης ρυπασμένων εδαφών, ζημιών σε οικοτόπους και ρύπανσης των υδάτων. Αναμένεται, κατά συνέπεια, έντονη ζήτηση στον τομέα της χρηματοοικονομικής ασφάλειας και των εργασιών απορρύπανσης, στο βαθμό που η οδηγία φαίνεται να ευνοεί τη νομική διεκδίκηση λήψης μέτρων αποκατάστασης, διεκδίκηση που μπορεί να προωθηθεί, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην οδηγία, και από περιβαλλοντικές οργανώσεις.

Για την εξοικονόμηση ενέργειας ειδική αναφορά πρέπει να γίνει και στην Οδηγία 2006/32 για την ενεργειακή απόδοση κατά την τελική χρήση και τις ενεργειακές υπηρεσίες, που δεν έχει ενσωματωθεί ακόμη. Προθεσμία ενσωμάτωσης της οδηγίας είναι η 17η Μαΐου 2008. Το προβλεπόμενο από την οδηγία (εθνικό) Σχέδιο Δράσης Ενεργειακής Απόδοσης έπρεπε, ωστόσο, να έχει υποβληθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το αργότερο μέχρι την 17η Μαΐου 2006. Αυτό δεν έχει συμβεί, πάντως, μέχρι σήμερα. Η οδηγία εφαρμόζεται στους παρόχους μέτρων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης, στους διανομείς ενέργειας, στους διαχειριστές συστημάτων διανομής, στις εταιρίες λιανικής πώλησης ενέργειας, καθώς και στους τελικούς καταναλωτές. Στόχος είναι, να επιτευχθεί εξοικονόμηση ενέργειας 9% σε κάθε κράτος μέλος για το ένατο έτος εφαρμογής της Οδηγίας. Η συναφής δραστηριοποίηση εταιριών παροχής ενεργειακών υπηρεσιών αναμένεται να προσφέρει νέες δυνατότητες χρηματοδότησης για έργα εξοικονόμησης στον οικιακό τομέα.

Κάθε μία από αυτές τις Οδηγίες, εφόσον εφαρμοστεί αποτελεσματικά στην Ελλάδα, δίνει το στήριγμα που είναι απαραίτητο για την ανάπτυξη πράσινων τραπεζικών προϊόντων, και μπορούμε πλέον να μιλάμε για πράσινη επιχειρηματικότητα. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, θα πρέπει να είναι προετοιμασμένα, προκειμένου να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή, και να διευκολύνουν επιχειρηματίες και ιδιώτες στην εφαρμογή στρατηγικών φιλικών προς το περιβάλλον. Τα 10 βασικά σημεία που ενδυναμώνουν αυτό το επιχείρημα συνοψίζονται ως εξής:

1. Το περιβαλλοντικό πρόβλημα δεν πρόκειται να βελτιωθεί στο άμεσο μέλλον
2. Η πολιτική και οι κυβερνήσεις αντιλαμβάνονται το θέμα και σταδιακά εφαρμόζουν πολιτικές προς αυτή την κατεύθυνση
3. Οι καταναλωτές έχουν αφυπνιστεί και ολοένα περισσότερο αποζητάνε τρόπους ζωής φιλικότερους προς το περιβάλλον

4. Η αλυσίδα εφοδιασμού σε πράσινες προμήθειες αποκτά δύναμη
5. Το περιβαλλοντικό πρόβλημα έχει πλέον αποκτήσει και οικονομική χροιά
6. Τα όρια και οι στόχοι που θέτουμε σαν χώρα-μέλος της ΕΕ συνεχώς μετακινούνται προς την κατεύθυνση μεγαλύτερης προσπάθειας
7. Οι εταιρίες πέρα από τις βασικές απαιτήσεις για περιβαλλοντική πολιτική προχωρούν ολοένα σε παραπέρα βήματα προς μία αειφόρο ανάπτυξη
8. Η περιβαλλοντική πολιτική έχει γίνει μέρος της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης σε πολλές εταιρίες και αποτελεί προστιθέμενη αξία
9. Η καθαρή τεχνολογία (clean technology) βοηθάει όλο και περισσότερο στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση
10. Το περιβάλλον έχει αρχίσει να αποτελεί επενδυτικό εργαλείο

Είναι φανερό λοιπόν πως και στην Ελλάδα μπορούμε πλέον να μιλάμε για πράσινη επιχειρηματικότητα, και η αγορά είναι έτοιμη να υιοθετήσει άμεσα νέα πράσινα τραπεζικά προϊόντα.

#### 4. ΠΗΓΕΣ

*Bouma J.J., M. Jeucken, L. Klinkers (eds): 'Sustainable Banking', Greenleaf Publishing Ltd, Sheffield, UK, 2001*

*Common M., Stagl S.: 'Ecological Economics: An introduction', Cambridge University Press, Cambridge, UK, 2007*

*IFC Consulting Canada INC.: 'Green Financial Products and Services: Current Trends and Future Opportunities in North America', A report of the North American Task Force (NATF) of the United Nations Environment Programme Finance Initiative, Toronto, Canada, August 2007*

*Jeucken Marcel: 'Sustainable Finance & Banking', Earthscan Publications Ltd., London, 2002*